Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ШАВВАЛ, 7-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, ҲАМАЛ, 21-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг рўзномаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 10 АПРЕЛЬ, ЖУМА, 69-СОН • 320 •

НАРХИ ОБУНАЧИГА 15 ТИЙИН. СОТУВДА 1 СЎМ.

ҲАР ДАМ ҒАНИМАТ

● **КЎКЛАМНИНГ ҳар дами — деҳқоннинг ҳамдами эканлигини яхши ҳис қилган Сурхондарё вилояти пахтакорлари чигит экишни қизғин олиб боришмоқда. Бунда 1600 гектар майдонда деҳқончилик қилаётган Термиз районидаги «Гулбаҳор» совхози пахтакорлари пешқадамлик қилмоқда. Хўжаликда ижарачилик ҳаракатига кенг йўл берилган. Бу йил 70 дан ошиқ оилалар ижара пудрати асосида ишлашга аҳд қилишди.**

СУРАТЛАРДА: (чапдан) ижарачи бригада бошлиғи Мурод Хидиров, сеялкачи Чори Холматов, бўлим бошлиғи Иброҳим Садибоевлар чигит сифатини кўздан кечиришмоқда; экиш пайти.

А. ЗУФАРОВ олган сурат.

ТУРКИЯДА ЎҚИШАДИ

ТОШКЕНТ давлат иқтисод университетида бозор муносабатлари шароитида халқ хўжалигининг турли жабҳаларида ишлайдиган малакали мутахассислар тайёрлашни тезлаштиришга қарор қилинди. Шу мақсадда 300 талаба Туркия олий ўқув юртларига юбориладиган бўлди. Ҳозир туркиялик мутахассислар иштирокида иқтидорли талабалар сараланмоқда.

ҲАМКОРЛАР ТОПИЛДИ

ИҚТИСОДИЙ танглиқдан чиқишнинг йўлларини биласизми? Ўтган куни жумҳурият Киночилар уйида Швециянинг етакчи фирмалари раҳбарлари билан ўзбекистонлик ишбилармонлар учрашуви ана шу мавзуга бағишланди.

Учрашув давомида ўзбекистонлик ишбилармонлар Швециянинг «Абб асеа браун бовери», «Эсаб», «Сандвик», «Аб Вольво» сингари ўндан зиёд фирмаларидан ўзларига ишончли ҳамкор топдилар. Иқтисодий алоқаларни тиклаш йўлидаги бу саъй-ҳаракатлар халқлар ўртасида кўприк вазифасини ўтаса ажаб эмас.

М. ХОЛМАТОВА.

ЕР ЮЗИ БЎЙЛАБ

Одамлар. Воқеалар. Янгиликлар.

ЖУМҲУРИЯТДА

● АНДИЖОНДАГИ «Малика» ишлаб чиқариш бирлашмаси ёнига «ЯК—40» самолёти «қўндирилди». Унинг салони қайта жиҳозлангандан сўнг бу ерда болалар видеосалони очилди. Андижонлик кичкинтойлар самолёт ичида ўзлари ёқтирган эртаклар, бадиий ва ҳужжатли фильмларни томоша қиладиган бўлишди.

● **САМАРҚАНДДАГИ Акмал Икромов номли тарих-меъморчилик ва санъат музей қўриқхонасида биринчи марта «Рассом ва табиат» деб номланган тижорат кўргазмаси очилди. Унда республикамиз мўйқалам усталарининг икки юздан зиёд ижод намуналари намойиш этилмоқда.**

Санъат шайдолари она диёримизнинг бетакрор гўзаллиги акс эттирилган расмларни томоша қилиш билан улар орасидан ўзларига маъқул бўлганларини сотиб олишлари ҳам мумкин. Бундан музей ходимлари ҳам, асар муаллифлари ҳам фойда кўрадилар.

● ТОШКЕНТ вилоятининг Ғалаба районидаги Свердлов номли жамоа хўжалиги учга бўлинди. Эндиликда кичкинагина ҳудудга учта раис, учта бош ҳисобчи, шунча бош иқтисодчи... раҳбарлик қилади.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● **ОЛЕГ БАКЛАНОВ ўзининг судланишини билади. У терговчилар ишни холис олиб боришаётганидан мамнун. Шу билан бирга суд жараёнида Михаил Горбачев ҳам улар сафига қўшилишига ишонади.**

Анатолий Лукьяновнинг кайфиятига қараганда, у охиригача курашмоқчи. Ўзига қарши далил йўқ деб ҳисоблайди.

● АРМАНИСТОН Коммунистик партияси ўз фаолиятини тиклади, дейилади республика компартияси Марказий Комитетининг барча коммунистларга ва меҳнаткашларга мурожаатномасида.

● **«КАЛУГАНЕФТМАҲСУЛОТЛАРИ» бирлашмаси корхоналари сўнгги ҳафтада деҳқончилик тармоғи бензин истеъмолчиларига деярли ярим миллион сўмни қайтариб бердилар. Нефть базалари эркин нарх белгиланганликлари сабабли пулни колхоз ва совхозлар ортиқча тўлаган эдилар.**

● СССРнинг собиқ Президенти Михаил Горбачев Борис Ельциннинг Россияда Президент бошқаруви шаклини жорий этиш муддаосини қўллаб-қувватламоқда. «Независимая газета» («Мустақил рўзнома»)нинг хабар қилишича, Горбачев 6 апрель куни мазкур рўзноманинг, шунингдек Парижда чиқадиган «Либерасьон» рўзномаси ва Франция телекўрсатуви мухбири билан суҳбатда шу ҳақда гапирган. Собиқ Иттифоқнинг Президенти айни пайтда Россия армиясини тузиш ғоясига умидсизлик билан баҳо берди. «Независимая газета»нинг ёзишича, у «бу ғояни амалга оширишдан олдин яна бир бор жиддий ўйлаб кўрган бўлур эдим», деган.

ХОРИЖДА

● **ЭРОН Европадаги Эрон элчихоналарига ҳужум қилинишига қарши норозилик белгиси сифатида айрим мамлакатлардан ўз элчиларини чақириб олди. Ассошиэйтед пресс агентлигининг хабар қилишига қараганда, Эроннинг ҳарбий-ҳаво кучлари «Мужоҳидине халқ» тўдаларининг Ироқ ҳудудида жойлашган қароргоҳларига ҳужум қилгандан сўнг Европадаги бир неча мамлакатлар пойтахтларида Эрон элчихоналари олдида тартибсизликлар рўй берган эди.**

Ирна агентлигининг хабар қилишича, Эрон ўз элчихоналарига ҳужум қилишда қатнашган шахсларни Эронга топширишни ҳамда Европадаги Эрон Ислом Республикаси элчихоналарига етказилган зарарни тўлашни талаб қилди. Теҳрон Ғарб мамлакатларини «шу ҳафтада Эронда бўладиган парламент сайлови арафасида Эрон ҳукуматини ва мамлакатдаги вазиятни беқарорлаштиришга» уринишда ҳам айблади.

● ЯПОНИЯ парламентининг депутати Фумио Абэ порахўрликда айбланиб суд бўлиш арафасида турибди. У Брежнев ҳукмронлик қилган йилларда совет балиқ хўжалиги вазирини қўлга олган ва Москвада ўз одамларини ёллаган эди. Бу кимсаларга эса ҳатто КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг қарорларини ҳам дарҳол билдириб турганлар. Токиода нашр этиладиган «Сюкан бунсюн» ҳафтаномаси мана шундай фош қилувчи мақолани босиб чиқарди. Мазкур ҳафтанома мамлакатдаги ҳукмрон Либерал-демократик партиянинг арбобларидан бири қилган пинҳона найрангларни мустақил равишда текшириб, шундай хулосага келди.

СПОРТ ОЛАМИДА

● **АФСОНАВИЙ ПЕЛЕ «Мастеркард» халқаро банк корпорацияси билан шартнома тузди. Энди у келгуси жаҳон биринчилиги ўтказиладиган Америка Қўшма Штатларида футболни оммалаштиришга ёрдам беради.**

У Пеленинг давомчиси Круиффми, Марадонами ёки бошқа бирортасими, деган саволга шундай деб жавоб берди: «Жаҳонда ажойиб композиторлар кўп, лекин Бетховен битта. Машҳур футболчилар ҳам етарлича топилади, бироқ Пеле ҳам битта»..

● БУГУН Испаниянинг Линарес шаҳрида шахмат бўйича жаҳон биринчилиги учун даъвогарларнинг ярим финал ўйинлари бошланади. Унда Анатолий Карпов (Россия) — Найджел Шорт (Англия) ва Ян Тимман (Нидерландия) — Артур Юсупов (Россия) ўзаро куч синашадилар.

Ахборот агентликлари ва рўзномаларнинг хабарлари асосида

Йўлдош ИСМОИЛОВ тайёрлади.

АНДИЖОН, БУХОРО ВА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТЛАРИДАГИ БАЪЗИ БИР ШАҲАР ВА РАЙОНЛАРНИНГ НОМЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Халқ депутатлари Андижон, Бухоро ва Тошкент вилоят Ҳокимларининг илтимослари қондирилиб, Андижон вилоятидаги Советобод шаҳрининг Хонобод, Ленин районининг Асака деган, Бухоро вилоятидаги Свердлов районининг Жондор деган, Тошкент вилоятидаги Коммунистик районининг Юқори Чирчиқ, Ғалаба районининг Қуйи Чирчиқ деган тарихий номлари қайта тиклансин. Тошкент вилоятидаги Калинин районининг номи Зангиота райони, Оржоникидзе районининг номи эса Қибрай райони деб ўзгартирилсин.

2. Бундан кейин Ўрта Чирчиқ районининг номи ҳам рус тилида унинг миллий шакли сақланган ҳолда, яъни Уртачирчикский деб ёзилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 9 апрель.

БУЛОҚБОШИ, ТОЙЛОҚ, ЧЕЛАК ВА ФУРҚАТ РАЙОНЛАРИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Халқ депутатлари Андижон, Самарқанд, Фарғона вилоят, Хўжаобод, Самарқанд, Пайариқ, Ўзбекистон ноҳия Кенгашларининг таклифларига, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг хулосасига розилик билдириб, қуйидаги янги ноҳиялар тузилсин:

АНДИЖОН ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА

Маъмурий маркази Булоқбоши аҳоли пунктида бўлган Булоқбоши райони.

Булоқбоши райони таркибига Хўжаобод районининг Булоқбоши, Кулла, Майариқ, Найман ва Ширмонбубоқ қишлоқлари берилсин;

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА

Маъмурий маркази Тойлоқ шаҳар посёлкасида бўлган Тойлоқ райони.

Тойлоқ райони таркибига Самарқанд районининг Тойлоқ шаҳар посёлкаси ва Адас, Боғизоғон, Жумабозор, Комсомол, Маданият, Сочакиболо, Тепақишлоқ, Қўрғонча қишлоқлари берилсин;

Маъмурий маркази Челак шаҳрида бўлган Челак райони.

Челак райони таркибига Пайариқ районининг Челак шаҳри ва Бирлашган, Ойтамғали, Оққўрғон, Чапарашли, Ўртасайдов қишлоқлари берилсин;

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА

Фурқат райони.

Фурқат райони таркибига Ўзбекистон районининг XX Партсъезд номли, Октябрь 40 йиллиги, Шунқор, Қўқон, Ғаллакор (Хўжаликлараро бўрдоқичилик корхонаси 2-фермаси ҳудудидан ташқари) ва Ғунча қишлоқлари берилсин.

XX Партсъезд номли қишлоқдаги Горский аҳоли пунктининг номи Навбаҳор деб ўзгартирилсин ва у Фурқат районининг маъмурий маркази этиб белгилансин.

Белгилаб қўйилсинки, Хўжаобод, Самарқанд, Пайариқ ва Ўзбекистон район Кенгашларининг янги тузилган Булоқбоши, Тойлоқ, Челак ва Фурқат районлари ҳудудида жойлашган округлардан сайланган депутатлари тегишли халқ депутатлари Булоқбоши, Тойлоқ, Челак ва Фурқат район Кенгашларининг депутатлари бўладилар.

Халқ депутатлари Хўжаобод, Самарқанд, Пайариқ, Ўзбекистон, Булоқбоши, Тойлоқ, Челак ва Фурқат район кенгашлари тегишли ҳудудда давлат ҳокимиятининг мухтор вакиллик идоралари деб ҳисоблансин.

2. Белгилаб қўйилсинки, тузилаётган ноҳияларнинг бошқарув идораларини маблағ билан таъминланиши маҳаллий бюджет ҳисобидан амалга оширилмоғи лозим.

3. Ушбу қарор Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси тасдиғига киритилсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси
Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 9 апрель.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЖАҲОН МИЛЛАТЛАР ҲАМЖАМИЯТИГА АЪЗО БЎЛГАНЛИК МУНОСАБАТИ БИЛАН АМНИСТИЯ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлганлиги, Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган Хельсинки кенгашининг якунловчи ҳужжатларини тасдиқлаганлиги ҳамда инсон ҳуқуқларига риоя этиш юзасидан халқаро-ҳуқуқий мажбуриятларни ўз зиммасига олганлиги муносабати билан жамият учун унча хавфли бўлмаган айрим ҳуқуқбузарликларни содир этган шахсларга нисбатан раҳм-шафқат ва инсонпарварлик кўрсатиб, **қарор қиламан:**

1. Қуйидаги маҳкумлар озодликдан маҳрум этишдан иборат жазодан, шунингдек озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазодан озод қилинсин:

а) Улуғ Ватан урушининг қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахслар;

б) оғир бўлмаган жиноятлар учун 3 йил муддатгача биринчи марта озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган балоғат ёшига етмаганлар, шунингдек озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазога ҳукм қилинган балоғат ёшига етмаганлар;

в) эҳтиётсизлиги оқибатида жиноят содир этган маҳкумлар (жиноят кодекси 208-моддасининг II ва III қисмлари бундан мустасно);

г) меҳнатга мажбурий жалб қилиш билан шартли равишда озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинганлар, шунингдек шартли равишда озод қилинганлар;

д) биринчи марта оғир бўлмаган жиноятни қасддан содир этган, суд жазони манзилгоҳ-колонияларда ўташни тайинлаган, белгиланган жазо муддатининг камида ярмини ўтаб бўлган маҳкумлар;

е) эҳтиётсизлиги оқибатида содир этган жиноятлари ва қасддан содир этган оғир бўлмаган жиноятлари учун биринчи марта интизомий батальонга юборишга ҳукм қилинган, белгиланган жазо муддатининг камида учдан бир қисмини ўтаб қўйган, шунингдек ҳарбий хизматдан бўйин товлаганлиги учун ҳукм қилинган ҳарбий хизматчилар;

ж) балоғат ёшига етмаган болаларга эга бўлган аёллар, (ҳомиладорлар); 60 ёшдан ошган маҳкумлар; I ва II гуруҳ ногиронлари; ўта хавфли давлат жиноятларини ҳамда ушбу фармоннинг 6-моддасида кўрсатиб ўтилган жиноятларни содир этганлик учун ҳукм қилинганлар ва жиноий жавобгарликка тортилганлар бундан мустаснодир.

2. Оғир бўлмаган жиноятларни қасддан содир этганлиги учун ҳукм қилинган, жазо муддатининг қолган қисми олти ойдан камроқни ташкил этадиган шахслар озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатилсин.

3. Биринчи марта ҳукм қилинган қуйидаги шахсларнинг жазони ўташда қолган муддатининг ярми қисқартирилсин:

а) оғир бўлмаган жиноятларни қасддан содир қилган балоғат ёшига етмаганлар;

б) йўл ҳаракати хавфсизлиги қоидаларини бузганлик учун (жиноят кодекси 208-моддасининг II қисми).

4. Қасддан қилинган жиноятлар учун, шунингдек оғир бўлмаган жиноятлар учун ҳукм қилинганларнинг жазони ўташда қолган муддатининг учдан бир қисми қисқартирилсин.

5. Қуйидаги тергов ишлари ва судлар кўриб чиқмаган ишларнинг ҳаммаси тўхтатилсин:

а) фармон 1-моддасининг «А», «Б», «Ж» бандларида кўрсатиб ўтилган шахслар мазкур фармон кучга киргунга қадар содир этилган жиноятлар тўғрисидаги;

б) ҳарбий хизматдан бўйин товлаган шахсларга нисбатан.

6. Амнистия фармонининг 1, 3, 4, 5-моддаларида санаб ўтилган қуйидаги шахсларга нисбатан қўлланилмайди:

а) ўта хавфли давлат жиноятлари содир этганлик, шунингдек миллий ва ирқий тенг ҳуқуқлиликни бузганлик;

давлат сирини ошкор этганлик;

бандитизм;

ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасалари ишини издан чиқарувчи хатти-ҳаракатлар қилганлик;

контрабанда;

оммавий тартибсизликлар;

сохта пул ва қимматбаҳо қоғозлар тайёрлаганлик ёки сотганлик учун жазога ҳукм қилинганлар ва жиноий жавобгарликка тортилганлар;

б) ўта хавфли ашаддий жиноятчилар деб топилганлар;

в) қасддан одам ўлдирганлик;

қасддан оғир тан жароҳати етказганлик;

милиция ходими ёки халқ дружинасининг ҳаётига тажовуз қилганлик;

номусга текканлик;

товламачилик қилганлик (рэкет);

фирибгарлик;

алоҳида катта миқдордаги давлат ёки жамоат мулкини талон-торож қилганлик;

алоҳида белгилари бўлган ҳолатда давлат, жамоат ёки шахсий мулкни ўғирлаганлик;

талончилик;

босқинчилик;

жиноятни оғирлаштирадиган ҳолатларда пора олганлик, пора берганлик ёки порахўрликда воситачилик қилганлик;;

ашаддий, ўта ашаддий безорилик, шунингдек республика жиноят кодекси 100-моддасининг 2-қисмида, 101, 101^1, 102^2, 209^2, 209^3, 210^1, 216^2, 216^3, 216^4, 216^5 ва 216^6-моддаларида кўзда тутилган жиноятлар учун ҳукм қилинганлар ва жиноий жавобгарликка тортилганлар;

г) қасддан қилинган жиноятлар учун бир неча марта озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинганлар, шунингдек фармон ушбу моддасининг «А» ва «В» бандларида кўрсатиб ўтилган жиноятлар учун илгари озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинганлар;

д) авф ёки амнистия тартибида илгари жазодан озод қилинган ва яна қасддан жиноят содир этганлар;

е) ичкиликбозлик, гиёҳвандлик ёки таносил касалликларидан тўлиқ даволанмаганлар;

ж) жазони ўташ вақтида тартибни қасддан бузувчилар.

7. Мазкур фармон эълон қилинган кундан бошлаб кучга киради, Ўзбекистон Республикасининг судлари ва унинг ҳудудида жойлашган ҳарбий трибуналлар ҳукм қилган, шунингдек республиканинг тергов органлари жиноий жавобгарликка тортган шахсларгагина жорий қилинади ва олти ой давомида ижро этилиши лозим.

8. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлиги бошқа манфаатдор идоралар билан биргаликда жазодан озод қилинган ҳамда диспансер рўйхатидан 1 ва 2-гуруҳ сил касалига чалинганларни белгиланган тартибда ҳисобга олишни ва махсус даволаш муассасаларига юборишни ташкил этсинлар.

9. Адлия вазирлиги ва Ички ишлар вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси ҳамда Олий суди билан биргаликда уч кун муддат ичида ушбу фармонни қўллаш тартиби тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсинлар ва уни тасдиқлаш учун тақдим этсинлар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1992 йил 6 апрель.

ШВЕЦИЯ ИШБИЛАРМОНЛАРИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИЛАР

Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов диёримизга ташриф буюрган Швеция фирмалари вакиллари делегациясини қабул қилди. Делегацияга Швециянинг Москвадаги фавқулодда ва мухтор элчиси Эрьян Бернер бошчилик қилмоқда.

Бўлиб ўтган дўстона суҳбат чоғида республикада кейинги вақтда ижтимоий-сиёсий соҳаларда рўй бераётган муҳим ўзгаришлар тўғрисида, Швеция давлатининг Ўзбекистон мустақиллигини биринчилардан бўлиб тан олганлиги, ана шу икки мамлакат ўртасида дипломатия муносабатларини ўрнатиш тўғрисида битим имзоланганлиги ва унинг аҳамияти ҳақида, мазкур давлатлар ўртасида иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш ва ривожлантириш, бозор иқтисодиёти ва бошқа бир қатор масалалар тўғрисида гап борди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Ф. Тешабоев иштирок этди.

(ЎзА).

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ
ГУРУНГ

Уйга киришим билан онам эртага қўшнимиз Қувондиқнинг тўйи борлигини, бугун у-бу ишларига кўмаклашишга чақириб кетганини айтиб қолди. Қўшничилик, бормаса бўлмайди. Ўтдим. «Ассалому алайкум» дея ичкарига қадам қўйдим. Меҳмонхонадагиларнинг гурунги бўлиниб ҳамма эшик томон қаради. Остонага яқинроқ ўтирган тенгқур жўрам Севиндик азот ўрнидан туриб мен билан кўришар экан, «Бугун қуёш қай томондан чиқди ўзи...», деди.

Унинг сўзлари оғзида қолди. Гапни илиб кетган Наврўз полвон: «Чўп синдиринг дарров, кўз бор, суқ бор», деди дўрилдоқ овозда. Яна кимдир «Сениям кўрадиган кун бор экан» деб гина қилган бўлди. Хуллас, ҳамма юзига фотиҳа тортиб, ҳол-аҳвол сўрашиш бошланди. Тўрда ёнбошлаб ўтирган Жаббор сўфи бобо ўнг қўлини қошлари устига қўйиб, сал энгашиб, кўзларини ёруғдан паналаб менга тикиларкан: «Сен Рўзи чўпоннинг катта ўғлимисан? Карилик қурсин, кўзим унча яхши кесмайди» дея мендан узри ҳол сўради. «Шундай» деб ўзимни таништирдим. Жаббор сўфи бобо сурилиб қолган ёстиқларни тирсагининг тагига тортиб қайта ёнбошлар экан, «Кўпдан кўринмайсан, ўрис юртларда ўқишдамишсан? У ёқларни кўп нотинч дейишади. Соғ-саломатмисан?» дея қулоғини елпана қилиб мендан жавоб кутарканлар, «Ишқилиб худо тинчлигини берсин» деб қўйдилар. Мен ўқишни тамомлаб ҳозир Тошкентда ишлаётганимни айтдим.

— Шундай дегин, Тошкентда нарх-наво қандай? Ўзимизникидайми ё у ёқларда арзончиликми?

Мен энди жавобга оғиз жуфтлаган ҳам эдимки, «Э-э-эй нимасини айтасиз уста Қодир ака. Мана кечаги бозор ўзимиздаям битта қўзи 500—550 сўмга чиқиб кетди. Мен Муборак бозорида бунақа бўлганини ҳеч эслолмайман. Ахир олдинги вақтда бу пулга битта сигир олса бўларди».

— Уруш йилларида ҳам бизда бунақаси бўлмаган. Тўғри, нон бироз тақчил эди-ю, лекин гўшт сероб эди, — суҳбатга аралашди қишлоқ қарияларидан Аваз бобо. — Бу йўқчилик халқнинг тинкамадорини қуритди-ку. Қанд билан шакарни айтмайсизми? Ҳозир отлиққа топилмайдику, биз пиёдаларга йўл бўлсин. Яна магазинчиларга яхши бўлди. Хоҳлаган нарсасини хоҳлаган нархда сотади. Пишагини «пишт» дейдиган одам йўқ. Илгарилари оз-моз қонундан қўрқишарди. Энди-чи, Алининг майдони ўзиники. Кўнглига келган номаъқулчилигини қилиб ётишибди. Билмадим, бу ҳол қачонгача давом этаркин?

— Ўзи тағи тақчил-да. Агар бу ёқда мўл бўлса, аҳвол бу қадар танглашиб қолмасди, — дея гурунгга қўшилди Жўра муаллим. — Одам нима дейишингни ҳам билмайсан. Ҳамма нарсанинг нархи осмонда. Ҳатто бозорга боришга юрак бетламайди. Қовун-тарвуз, олма-анор, узумнинг ёнига яқинлашиб бўлмайди. Кеча у-бу харид қиламан, деб бозорга тушгандим. Сабзи-пиёзнинг бир килоси 3,5—4 сўм. Нарх-наво шу хилда кетадиган бўлса ҳозирги ойлик маошимиз урвоқ ҳам бўлмайди.

— Мана Президентнинг фармони билан ҳаммага томорқа берилди. Ўзингиз эксангиз бўлмайдими? — кимдир луқма ташлади.

— Худди бошқа сайёрадан келгандай гапирасиз-а ука, — жеркиб жавоб қилди Жўра муаллим. — Оқар чучук сув бўлмаса бу қора, шўр тупроқда момомнинг бити[1] унадими?

— Тўғри, домла гапингиз. Лекин мен бир нарсага ҳайронман. Ўйлаб ҳеч жавоб тополмайман, — гап қотди Бегандик ака. — Қишлоқ хўжалик экинларининг битиши йилнинг келишига боғлиқ. Гоҳида қиш узоқ чўзилиб кетиб қолади. Баъзан эса турли хил табиий офатлар бўлиб ҳосилга зиён етади. Умуман деҳқончиликнинг минг хил кушандаси бор. Лекин саноат корхоналари ишлаб чиқарадиган маҳсулотларга бунинг ҳеч қандай дахли йўқ-ку. Улар олдин қандай ишлаган бўлсалар ҳозир ҳам шундай ишлаяптилар. Белгиланган режалар ортиғи билан бажариляпти. Шунга яраша мукофот олишяпти. Лекин магазиндан телевизор, совутгич, кир ювиш машинаси у ёқда турсин, оддийгина дазмолни топиб бўлмайди. Яқинда йўлим Тошкентга тушиб қолди. Отчопардаги бозорда битта дазмолни ишонасизми йўқми 450 сўм дейишди. Астоғфурулло, деб ёқамни ушладим. Ойнаи жаҳондан кўрамиз, радиодан эшитамиз, кундалик рўзномалардан ўқиймиз. «Андижоннинг Марҳамат ноҳиясидаги электр жиҳозлари заводида ойига 50 минг дона дазмол ишлаб чиқарадиган янги цех қуриб фойдаланишга топширилди». «Сурхондарёда ишга тушган чинни заводи ойига фалон минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаряпти». «Қашқадарё вилояти Қамаши туманида майда корхоналар иши яхши йўлга қўйилган. Улар шу кеча-кундузда кишиларнинг турмуш эҳтиёжи учун зарур буюмлар тайёрлаш режаларини ошиғи билан уддалашмоқда». Қани ўша маҳсулотлар? Ахир битта рўзғорга бир дона телевизор ёки дазмол камида беш-ўн йилга етади. Завод фабрикалар эса ҳар куни ишлаб турибди. Кунлик, ойлик, чорак йиллик режаларини ошириб бажаряпти. Харидор эса ўзига керак нарсани тополмай ҳайрон.

— Нимасини айтасиз, биродар. Бунақа тақчилликларнинг бари сунъий ташкил қилиняпти. Бу ишларнинг тагида мафия ётади, — дейди билағонлик билан Рустам ака.

— Гап ҳам, иш ҳам бўлсин. Сабзини тезроқ тўғранглар,— луқма ташлади Жаббор сўфи бобо пиёладаги чойдан ҳўпларкан. — Мафия—пафияларингни тушунмайман-у лекин шу нарса аниқки, кишилар ўртасидан меҳр-оқибат кўтарилди. Баъзилар беш панжасини бирдан оғзига тиқяпти. Иззат-ҳурмат деган нарса йўқолди. Одамлар худодан қўрқмай қўйишди. Охиратини ўйламай қўйдилар. Анову куни Азим сорининг уйига ўғри тушибди. Боғловдаги сигирларини олиб кетибди. Мана Усмон кечанинг ҳам бир ойдан ошди ўн бешта қўй-эчкисининг дараги йўқ. Нима бўлаяпти ўзи? Очарчилик йилларида ҳам бизнинг Сариқ шўросида бундай воқеа бўлмаган, болаларим. Ҳар хил ҳаром-хариш ишлар кўпайиб кетаяпти. Тавба қилиш керак, тавба. Охири бахайр бўлсин.

— Сўфи бобо буларнинг барига қонунларимизнинг бўшлиги сабабчи, — дея изоҳ бера бошлади Жўра муаллим. — Ўзимизнинг мусулмон мамлакатлардаги усул қўллансинчи. Қани бирорта ўғрилик ё бошқа жиноят бўларканми?

Сабзи арчиб бераётган Жумақул ака «Мана ўзимиз мустақил республика бўлдик. Худо хоҳласа бу ёғи яхши бўлиб кетар?» деб қолди.

— Бунақа шип-шийдон, очяланғоч мустақиллик кимга керак? Бундай озодликнинг на боши бор, на туби, —жеркиниб гапира кетди Нурилла пир. — Мана бизга яқингача Украина шакар, картошка, Қозоғистон гўшт, Россия ёғоч, бошқа республикалар ҳам нимадир берарди. Биз ҳам ўз ўрнида уларга пахта ва бошқа нарсалар етиштириб берардик. Ҳозир-чи ҳамма эшик тақа-тақ бек. Бу ҳолда ҳали бери ўзимизни ўнглай олмасак керак.

— Пирлигингга бориб ҳадеб пириллаб сакрай берма. Ким иқтисодий алоқага қарши. Бизга «олабўжи» деб кўрсатиб келинган капиталистик мамлакатлар билан ҳам иқтисодий алоқа қилиб келинганку. Мана яқинда Москвада Президентимиз Каримов иқтисодий шартномага имзо чекди. Мустақиллик дегани бу ён қўшнилар ёки бошқа мамлакатлар билан бутунлай алоқани узиб қўйиш дегани эмас-ку, — уни қайириб ташлади уста Қодир ака, — қолаверса бизда ҳамма нарса бор. Фақат бошда икки уч йил қийин кўчиши мумкин. Бизнинг халқдай чидамли халқ дунёда йўқ. Аста-секин ҳаммаси ўнгланиб кетади. Нима бизда арпа—буғдой, шакар лавлаги ёки терак ўсмайдими, бир вақтлар одамлар ўзлари ёғоч тайёрлаб иморат қурганку! Фақат аниқ режа асосида жумҳуриятимиз ноҳияларининг табиий шароити ҳисобга олиниб ишлар йўлга қўйилса, бу кунлар бари унутилиб кетади. Энг муҳими сиёсий мустақиллик, эркинликка нима етсин. Менингчи ҳамма гап аҳилликда.

— Уста ака гапингиз ҳақ,— деди Эргаш директор. —Бизда ёмон иллат шуки, ҳалигача ўтмишдан ўзимизга сабоқ чиқара олганимиз йўқ. Миллат, ватан тақдири ҳал бўлаётган нуфузли анжуманларда қуруқ ҳайкалга айланиб қоламиз. Яна бир гап: бизни ҳануз маҳаллийчилик тарк этмаган, жумҳуриятда вилоят айирамиз, вилоятда эса ноҳияларга бўлиниамиз. Кейин эса яна майдалашиб бораверамиз. Бу эса рақибларимизга ишончли қурол бўлади. Бугунги аҳволимизга қарайману, суюкли шоиримизнинг кўлмак сувга ташланган балиқча тўғрисидаги шеърини эслаб кетаман. Биз узоқ давр кўлмак сувдаги балиқча сингари бутун борлиқдан узилиб, айри яшадик. Натижада тутқунликка шунча мослашдикки, эркинликнинг таъмини ҳатто ҳис ҳам этолмаяпмиз.

— Директор бобо бизда на қурол-ярогимиз, на армиямиз бор. Бошқа бир ривожланган мамлакат бизни босиб олсачи? Сўнг уларнинг ноғорасига ўйнаймизми? — гап қотди эшикка яқинроқ ўтирган йигит.

Эргаш директор ҳали оғиз очмай гапни Жўра муаллим олиб кетди.

— Сенинг бу оч-яланғоч мамлакатингни босиб олишга қайси бир давлатнинг кўзи учиб турибди. Босиб олгандан сўнг бу яланг оёқларни ҳам кийинтириши, едириб-ичириши керак. Бундан ташвиш тортмай қўя қол.

— Ҳамманг ўзингча ҳақ, — деди шу пайтгача жимгина уларнинг гапларини тинглаб ўтирган қишлоқнинг энг кекса қарияларидан бири Қобил бобо кўкрагига тушиб турган оппоқ соқолини силаркан.— Бу ёғига Аллоҳ таоло соғлигидан берсин. Ҳеч бир мўмин мусулмоннинг бурни қонамасин. Яратган эгам барчага ризқ-насиба улашсин, эл қатори шу ўтирганларни ҳам ўз меҳр-мурувватидан мосуво қилмасин. Шундай оғир кунларда эл олдидан ўтиш учун ўртага чиққан Қувондиқбойнинг тўйи ҳам шоду хуррамлик билан ўтсин. Қани омин, — деб юзига фотиҳа тортди.

Тўй эгасига эрта вақтлироқ келишимни айтиб хайрлашиб уйга қайтар эканман, бу ерга кела туриб онам билан ўртамиздан кечган суҳбат эсимга тушди.

— Уйда бир чимдим ҳам ун қолмади, — деди онам ички бир зорланиш билан маъюсланиб. — Дўкондан одам бошига бериладиган ойлик нормаси бизнинг рўзғорга бир ҳафтага ҳам етмайди. Чўпончўлиқларга ҳам нонни отанг уйидан олиб кетадилар. Қопнинг юкини кеча нон қилиб отангга тутқаздим. Билмадим, бу ёғига нима бўлади? Кеча укангни магазинга чиқарсам «Ойлик нормани олгансизлар» деб қуруқ қайтарибди. Кийим йиртилса тикиб-чатиб кийиш мумкин, қурғур тешик томоқни тикиб бўлмаса. Нима бўлсаям, жон болам, уйга бир-икки қоп ун топиб келмасанг аҳволимиз жуда танг.

Онамнинг нам тепчиб қизаринқираган ташвиш тўла кўзларига боқар эканман, чап кўксим қаттиқ санчиб қўйди. Бўғзимга нимадир тиқилди. Унинг бу сўзлари қулоғим остида узоқ жаранглаб турди. Дастурхон бошида ёки ўзаро суҳбатда биронтамиздан «Фалончи ишларини қандайдир йўллар билан тўғрилабди» деган гапни эшитиб қолгудек бўлсалар бир сапчиб тушардилар. «Ҳай, ҳай, жон болаларим, бунақа қинғир ишлардан узоқроқ юринглар. Фалончининг боласи ёмон иш қилибди деган иснод ёмон-а», дея ҳамиша танбеҳ бериб турадиган онаизоримизни бу сўзларни айтишга нима мабжур қилди? Йўқчилик! Остонада ваҳимали иржайиб турган эртанги кун ваҳимаси.

Яна ёдимга тўйхонадаги тортишувлар тушади, ҳамқишлоқларимнинг ўзаро куйиб-пишиб тортишишлари, иқтисодий-сиёсий аҳволга муносабатлари мени хаёлан бошқа бир дунёга етаклайди. Ич-ичимдан бир нидо келади. Одамлар уйғоқ! Қайта қуришга ҳам, демократияга ҳам тайёр. Улар бизни саволлар қуршовида бугун турмушнинг ташвишли сўқмоқларидан жавоб излашади. Ниманидир ёқлаб, ниманидир инкор қилишади. Гарчи булар дунё кўрган сиёсатдонлар бўлмаса ҳам лекин доимо ўз ҲАҚИҚАТларига содиқ. Тўғри, уларнинг мақтови ёки танқиди бугунги аҳволни ўзгартирмайди. Бироқ улуғ бир уйғониш фаслининг кичик нуқтаси сифатида воқеликка ўз билганларича, тушунганларича муносабат билдирадилар. Бу эса уларнинг оддий фуқаролик ҳуқуқи.

Қишлоқдошларим жумҳурият марказидан жуда олисда, Қашқадарё вилоятининг чекка бир қишлоғи — Кўҳнашаҳарда яшашади. Қишлоқ аҳли ҳам тўй-ҳашамларда ва бошқа маъракаларда турмуш ташвишлари тўғрисида кўп баҳслашадилар. Буларнинг ҳам ташвиш дардлари ўзига етарли. Бир томондан Муборак газни қайта ишлаш заводи ҳамда «Муборакгаз» газ саноати корхоналари қувурларидан чиқаётган заҳар-заққумларни ютсалар, иккинчи томондан эса Куюкмозорнинг шўр сувини ичиб, бир дардини ўн қилишади. Мустақил мамлакатнинг мустақил фуқаролари бўлса ҳам икки қадам наридан ўтган табиий газдан фойдаланиш ҳуқуқига ҳали эришганларича йўқ. Тандиру печкасини мол тапписини ёқиб қиздираётган қишлоқдошларимнинг талаблари ҳам ҳақ. Вилоят тугул район харитасида кичик бир нуқта бўлган бу қишлоқ халқини унутаётган раҳбарлар ҳам балки ўзларича ҳақдир. Ўртада бир-бирини инкор қилувчи нисбийлик тушунчаси ўз ҳақиқатини топгунча қанча қиш-у, қанча ёз ўтади. Буни ҳеч ким ҳозирча аниқ айтолмайди.

Очил ТОҲИРОВ.

[1] «Момонинг бити» — шўр ерда ўсадиган аччиқ ўт.

• *Иқтисодиёт чорраҳаларида*

ЖАҲОН БОЗОРИГА ЙЎЛ

Янги иқтисодий муносабатларни жорий этиш ва такомиллаштириш — ҳозир ҳукм сураётган таназзулни бартараф қилишнинг энг мақбул йўли. Буни чуқур англаган маҳаллий ва чет эл фирмалари ишбилармонлари ишлаб чиқариш бўлинмаларининг ҳамкорлигини кенгайтирмоқдалар.

Бизда хом ашё, ишчи кучи етарли бўлишига қарамасдан, ишлаб чиқариш самарадорлиги паст. Шу боис корхоналаримиз хорижликларга мавжуд ресурсларни таклиф қилишмоқда, улар эса илғор техника ва технология билан таъминлашни ўз зиммаларига олмоқдалар.

Бу борада Афғонистоннинг «Шомуҳаммад» фирмаси ва Риштон бадиий сопол буюмлар заводи ўртасида тузилган шартнома эътиборга лойиқ. Томонларнинг келишувига мувофиқ келгусида 1 миллион 200 минг сўмлик товар айирбошлаш йўлга қўйилади. Зеро, мазкур корхонада ишлаб чиқарилган маҳсулотлар нафақат республикамизда, балки чет элларда ҳам маълум ва машҳур. Риштонликлар ўз молларини дунёнинг бир қанча мамлакатларига, жумладан АҚШ, Франция, Голландия, Норвегияга валюта ҳисобида экспорт қилмоқдалар. Айни паллада улар турли халқаро кўргазмаларнинг доимий қатнашчилари ҳисобланишади.

— Жамоамиз аҳли ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг мақбул йўлларини қидираётган кезларда Ўзбекистон Республикасининг «Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида» ҳамда «Чет эл инвестицияси ҳақида»ги қонунлари эълон қилинганлиги айни муддао бўлди, — дейди завод директори Ғайратжон Зоҳидов. — Негаки бу ҳужжат илғор техника ва технологияга эга бўлган хориж фирмалари билан алоқа ўрнатишга кенг йўл очади. Хусусан, биз Афғонистондаги «Шомуҳаммад» фирмаси ва бошқа чет эл корхоналари билан ҳамкорлик қилаяпмиз. Буларнинг самараси ўлароқ корхонамизда 24 миллион сўмлик 100 турдаги халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда.

Риштон бадиий сопол буюмлар заводи жамоаси қисқа вақт ичида эришган бу ютуқлар Ўзбекистоннинг мустақилликни қўлга киритгани, хорижликлар учун дарвозаларимиз кенг очилаётгани билан бевосита алоқадор. Зотан, халқнинг келажаги, унинг моддий фаровонлиги тадбиркорларнинг иш юритиш услубларию маҳоратларига боғлиқ. Бой мамлакатнинг фуқаролари эса ҳеч қачон юпун бўлмайдилар. «Юрт тўқ — сен тўқ», деб бежиз айтишмаган, ахир.

Пўлат ЖОЗИЛОВ.

СУРАТДА: гул солиш цехининг рассоми Саидахон Сотволдиева. У 18 йилдан буён ана шу сермашаққат, лекин шарафли касбни эъзозлаб келмоқда.

Ш. АЛИМОВ олган сурат.

«Халқ сўзи» АРАЛАШГАЧ...

МАКТАБ ҚАЧОН БИТАДИ?

Кейинги пайтларда мактабларда таълим-тарбия ишларини яхшилаш ҳақида кўп гапирилаяпти. Очиғини айтиш керак: баъзи жойларда бир мунча ибратли ишлар қилинмоқда. Шундай бўлиши ҳам керак. Чунки жумҳуриятимиз келажаги ҳозирги ёшларга боғлиқ. Бироқ Шўрчи районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида бу масалага жиддий эътибор билан қаралмаяпти.

Узоқ давом этган ёзишмалар, талаблардан сўнг 1989 йилнинг апрель ойида Тўла қишлоғида 842 ўринли мактаб қурилиши бошланган эди. Ўшанда аҳоли қанчалик қувонганди. Афсуски, уларнинг шодлиги узоққа бормади. Пойдевор учун жой ҳозирланди-ю шу билан иш тўхтаб қолди. Ҳозир бу чуқурларда балиқ кўпайтирса бўлади. Мен район совети депутати сифатида мутасадди ташкилотлар раҳбарлари билан бир неча бор учрашдим. Бироқ улардан маъниси жавоб ололганим йўқ. Мактаб қурилишини ниҳоясига етказишда бизга ким ёрдам беради?

А. ҚАРШИЕВ.

Ушбу мактуб юзасидан халқ депутатлари Шўрчи район советидан қуйидаги жавоб олинди.

Қурилиш ишлари чўзилиб кетаётганлиги ҳақидаги хат район ижроия комитети мажлисида кўриб чиқилди. Унда Охунбобоев номли жамоа хўжалиги раиси А. Менгбоев, 279-қурилиш ташкилоти бошлиғи М. Жўраев ва бошқа тегишли ўртоқлар қатнашдилар. Мактабни шу йилнинг сентябрь ойида фойдаланишга топширишга қарор қилинди. Спорт зали ва ошхона эса 1993 йилнинг сентябрь ойида ишга туширилади.

ЖАМҒАРМА ЙИҒАЙ ДЕСАМ...

«Ҳаммада ҳам фарзанд бор. Уларнинг эртасини ўйлар экан киши, — деб ёзади Беруний шаҳридаги район марказий касалхонасида ишловчи Абдулла Ғофуров. — Мен ҳам яхши ниятда 1990 йилнинг 30 ноябрида районимиздаги жамғарма банкига шартнома асосида бир йил муддатга пул қўйган эдим. Маблағимни 1991 йилнинг декабрь ойида қайтариб олдим. Менга негадир шартномада кўрсатилган беш фоиз эмас, борйўғи икки фоиз фойда беришди. Назаримда, улар ғирромлик қилишаяпти. Шу ҳақда аниқ маълумот олиш учун республика банки бошқармасига хат йўлладим. Афсуски, жавоб ололганим йўқ. Шу боис бу масалада менга «Халқ сўзи» рўзномаси ёрдам беради, деган умидда сизларга мактуб ёздим».

Абдулла Ғофуровнинг «Халқ сўзи» рўзномасига йўллаган мактуби юзасидан атрофлича текшириш ўтказилди, —дейилади халқ депутатлари Беруний район совети томонидан йўлланган расмий жавобда. — Текширишда А. Ғофуров келтирган далиллар тўла тасдиқланди. Дарҳақиқат, унга шартнома асосида қўйилган пул қийматининг икки фоизи тўланган. Бу ҳол жамғарма банки ходимларининг ўз ишига масъулиятсизлиги оқибатида рўй берган.

А. Ғофуров жамғарма банкига қўйган пул қайта ҳисоб-китоб қилиниб, унга беш фоиз миқдоридаги фойда тўланди. Йўл қўйган хато ва камчиликлари учун жамғарма банки катта назоратчиси Ширин Сеитова огоҳлантирилди.

ЎҚУВ ЮРТЛАРИНИНГ ЯНГИ МАКОНЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОННИНГ чекка қишлоғидан пойтахтга бориб таҳсил олаётган талабанинг бир йил ўқиши учун ҳозирги шароитда оила жамғармасидан қанча маблағ сарфланишини биласизми? Бугунги долғали ҳаётда жигарбандингиз бегона шаҳарда бехавотир яшаши ва ўқишига ишончли кафолат борми? Башарти, фарзандингиз туғилиб ўсган жойида таҳсил кўрса-чи?

Хоразм вилояти ҳокими маҳкамаси, Ўзбекистон Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлиги иқтисодий тақчиллик кучайиб, нарх-наво эркин тус олаётган ҳозирги даврда талабаларни ижтимоий муҳофазалаш, илм толибларининг оилалари сарфлаётган маблағларни камайтириш, ёшлар ҳаётининг тинч ва осуда кечишини таъминлаш ташаббуси билан чиқди. Ўзаро келишувга биноан эндиликда пойтахтдаги 5 та олий ўқув юрти — Тошкент давлат ва техника дорилфунунлари, меъморчилик ва қурилиш муҳандислари, кимё-технология ҳамда автомобиль транспорти институтларининг 1 ва 2-курсларида таълим олаётган хоразмлик ёшлар ўқишни Урганч шаҳрида давом эттириш имконига эга бўлишди.

Вилоят ҳокими маҳкамасидан олинган маълумотга қараганда, таълим-тарбия жараёнини юқори савияда олиб бориш учун моддий имконият, илмий даражали муаллим ва мутахассислар етарли. Салкам 700 талаба Хоразм давлат муаллимлар олий билимгоҳи, Урганч гидромелиорация ва автомобиль йўллари техникумлари, маҳаллий ҳунар-техника билим юрти биноларида ўқишади. Ҳамма қулайликлар яратилган ётоқхоналар ҳам улар ихтиёрига берилади. Тошкент олий ўқув юртларининг бир гуруҳ педагог олимлари, республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги масъул ходимлари ўқув дастурини тўла, пишиқ-пухта бажаришда амалий ҳамда методик ёрдам уюштириш мақсадида вилоятга келдилар. Жамоатчилик илм-фанни равнақ топтириш борасидаги бу хайрли тадбирларни қадимги Маъмун академияси шуҳратини қайта тиклаш, пировардида Хоразм дорилфунунини вужудга келтириш йўлида ташланган эзгу қадам, деб баҳоламоқда.

С. АБДУЛЛАЕВ.

Ишбилармонлар диққатига!

ҒЎЗАПОЯ ФАҚАТ ЎТИНМАС

Турмушда асосан тандирларни қиздиришда ёқилғи сифатида фойдаланилаётган ғўзапоянинг қўлланиш чегаралари бирмунча кенгайиб бормоқда. Қарангки, ундан ҳозирги кунда бизга жуда ҳам асқотадиган қурилиш учун пардозлаш плиталари, иссиқхоналарда ва замбуруғ ўстиришда ўғит сифатида фойдаланиш мумкин экан. Мен Навоий районининг «Нарпай» давлат хўжалигида бўлганимда бу ҳақда тўла тасаввурга эга бўлдим.

Чорвачилик фермасидан унча узоқ бўлмаган пичан сақланадиган очиқ майдонда ем-хашак тайёрлайдиган цехни эслатувчи ускуна ўрнатилган бўлиб, бу ғўзапояни майдалаш линияси экан. Айтишларига қараганда, машинанинг иш унуми соатига 3 тоннагача ғўзапояни майдалаш имконига эга.

Синов ишларини лойиҳачилар — Навоий саноат институти олимларининг ўзлари ўтказишмоқда.

— Унча катта бўлмаган жамоамиз 1980 йилдан бери ғўзапояни майдалаш технологияси устида шуғулланиб келмоқда, — дейди, мен билан бўлган суҳбатда «Машинасозлик технологияси» кафедраси мудири Мелс Валиевич Валиев. Бунга бесўнақай ва жуда кўп металл талаб қилувчи похол майдалаш линияси асос қилиб олинди. Куракли транспортёрлар ўрни қисилган ҳаво ёрдамида ишловчи мослама, шунингдек кетма-кет ўрнатилган патентланган иккита майдалагич билан жиҳозланди. Шундай қилиб, оддий конструкцияли ва ишончли ускуна дағал хашак, похолни майдалаш билан бир қаторда ғўзапояни ҳам майдалайдиган бўлди. Ғўзапояни қайта ишлаш натижасида майдаланган масса асосида цемент қўшилган блоклар, прессланган плиталар (Хитойдаги каби), бошқа қурилиш материалларини тайёрлаш мумкин. У ердаги ажралиб чиққан қийқимлар ўғит ўрнида иссиқхоналарда фойдаланилади.

— Бизда ғўзапояни майдалайдиган яхлит ускуна ва жиҳозлар бор. Талабномаларимиз асосида бу линиялар машинасозлик заводларида керакли миқдорда тайёрланади. Шунингдек, ғўзапоядан қурилишда ишлатиладиган пардозлаш плиталарини тайёрлаш технологиясини ҳам ишлаб чиқарганмиз, — дейди техника фанлари номзоди Ф. Н. Губайдуллин. — Талабгорлар бемалол сотиб олишлари мумкин. Хоҳлаганларга ёрдам беришга тайёрмиз.

Балки шу мақола туртки бўлиб пахтакор хўжаликларнинг ишбилармон раҳбарлари ўзларида кичик корхоналар қуриш ишларини амалга оширсалар қурилиш материаллари танқис бўлган, ўғитнинг баҳоси осмонга сапчиб турган ҳозирги кунларда хайрли ишга қўл урган бўлур эдилар. Ахир бежиз айтишмайдику, «Ўйчи ўйини ўйлагунча таваккалчи ишини битиради», деб.

Е. БЕЛУГИНА.

СУРАТДА: ғўзапоядан қурилиш материаллари тайёрловчи дастгоҳ.

А. ХАЛИЛОВ суратга олган.

Янги дарслик

ЎЗБЕКИСТОН СИЁСИЙ ТАРИХИ ЎҚИТИЛАДИ

Шу йилнинг бошида бир гуруҳ етакчи тарихчи олимлар собиқ КПСС тарихи фани ўрнига Ўзбекистон сиёсий тарихи фанини олий ва ўрта махсус билим юртлари ўқув дастурига киритиш, бу дарсни мунтазам олиб бориш тўғрисида Ўзбекистон Президентига таклиф хати билан мурожаат қилган эдилар. Президент етакчи олимларнинг бу таклифларини қўллаб-қувватлаб, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига бу масалани ижобий ҳал этишни таклиф қилган эди. Шундан сўнг вазирлик Ўзбекистон сиёсий тарихи ўқув-услубий кенгашига ушбу дастурни мукаммал тарзда ишлаб чиқишни топширди.

Вазирлик ҳузуридаги Ўзбекистон сиёсий тарихи ўқув-услубий кенгаши аъзолари дастурни қисқа муддатда тайёрлаб, жумҳурият вилоятларидаги ҳамма (56 та) олий илмгоҳларга тавсия сифатида тарқатди. Кенгаш раиси, профессор Карим Норматовнинг таъкидлашича, дастур уч бўлимдан, яъни жаҳон сиёсий тарихи, Россия ва собиқ СССР сиёсий тарихи ҳамда мустақил Ўзбекистон сиёсий тарихидан иборат.

Ҳозир кенгаш аъзолари етакчи тарихчи олимлар иштирокида Ўзбекистон сиёсий тарихи ўқув қўлланмасини тайёрлашга киришдилар. Апрель ойининг охирида ўқув қўлланма «Ўзбекистон» нашриётига топширилади.

Мустақил Ўзбекистоннинг сиёсий тарихини ўрганувчи ёшлар учун жуда зарур бўлган бу дарслик янги ўқув йили бошлангунга қадар чоп этилиб, талабалар қўлига етказилса, айни муддао бўлур эди.

Абдусамад ЙЎЛДОШЕВ.

• *Қадрият* •

ВОРИСЛАР

ЕКИ ТУРҒУНЛИК ДАВРИНИНГ МАШЪАЛИГА АЙЛАНГАН ЖАМОА ХЎЖАЛИГИНИНГ БУГУНИ

Бизда қаҳрамонлар икки тоифа. Бирининг жисми ўн, юз, минг ҳатто бир неча минг йиллар муқаддам барбод бўлган, аммо руҳи ҳамон орамизда, ёди барҳаёт. Иккинчи тоифа қаҳрамонлар ҳали ҳаёт, жони жисмида, руҳи танасида.

Дарҳақиқат, жисми тиригу, руҳи ўлик қаҳрамонлар бизда оз дейсизми? Қаҳрамонларимиз жисми яшаган даврни ҳам иккига ажратамиз: Октябрь инқилобигача ва ундан кейинги давр.

Буёғини ўзингиз фаҳмлаб олаверинг: қайси давр қаҳрамонлари тиригу, қайсилари ўлик?

Муқаддас Турон — Тўмарис, Спитамен, Муқанна, Жалолиддин, Темур Малик, Амир Темур, Паҳлавон Маҳмуд, Жунаид, Нуржон Ботир сингари қаҳрамонларга бешик бўлган замин. Она диёр уларни унутмайди, унутолмайди. Қаҳрамонлар давр фарзандлари. Улуғ давр қаҳрамонлар, даҳоларни яратади. Октябрь инқилоби улуғ иш бўлди. Бироқ Октябрь бизга аксарият ҳолларда улуғ қаҳрамонларни эмас, ўртамиёналарини берди. 75 йил зимистонда йўл ахтардик, тополмадик, Фарҳод ёки Данько каби машъала кўтарганларга дуч келмадик, аксинча боши берк кўчаларда дайдиб юрдик. Танг қоларли жойи шуки, 75 йил мобайнида ён-веримизни ўнларча, юзларча «номдор қаҳрамон»лар босиб кетди. Аксарият замондошларимиз эса бунга бепарво. Ўтмишда халқ ўз қаҳрамонларини беҳад иззат-икромда асраган, пойига гуллар ёйган, бошига кўтарган, босган изларини юзига сурган. Лекин, зинҳор-базинҳор қўлига «қаҳрамон» дея ёрлиқ тутқизмаган. Чунки улар халқ қаҳрамонлари, зеро, ўзгалар қалбида яшайдиган мард ўғлонлар «ёрлиқ»қа зор эмаслар. Бугунги қаҳрамонларимиз-чи? Шу бир парча қоғозу тугмадек «Олтин юлдуз»ни ҳар неки қилиб қўлга киритиш пайида юрганлар оз дейсизми? Айрим «Олтин юлдуз»лар кўкракка қандай қўнгани кўпчиликка сир эмас. Кўз-кўз учун инъом қилинган «юлдуз»лар ҳам...

Демак, бурунги қаҳрамонлар эл орасидан етишиб чиққан, бугунгилар эса етиштириб чиқарилган. Мана, фарқ қаерда? Жисми йўғу номи бор, жисми бор, номи йўқ қаҳрамонлар шуларда!

Даврнинг ўз қаҳрамонлари етишиб чиқмаётган экан, бунинг айбдори зинҳор халқ эмас. Етти ўн йиллик мобайнида биз амал қилиб яшаган давлат сиёсати аслида жамият ривожининг «гўркови»га айланди, қаҳрамонлар йўлига, олимлар, фозиллар, истеъдод ва истиқбол эгалари қадамига тараққиёт ва келажагимизга, бахтимиз ва саодатимизга, имону эътиқодимизга чанг солди. Қўл-оёғи кишанланган элнинг қўлидан нима ҳам келарди?

Искандар Дўсов — Улуғ Октябрь фарзанди, у билан бирга таваллуд топган. Табиийки, қаҳрамонлик номига ҳам Октябрь туфайли сазовор бўлган. Бугунги кунда уни балчиққа белаш, ёдини қалблардан ўчириш учун шу ёрлиқнинг ўзи кифоя. (Искандар Дўсов — Хоразмнинг қалдирғоч қаҳрамонларидан. Бу номга 1956 йилда сазовор бўлган). Хўш, аслида у ким эди? Турғунлик йилларида республикамиз байроғига қиёсланган Нариманов номли жамоа хўжалиги (И. Дўсов шу хўжаликка 31 йил раҳбарлик қилган) бугун қай аҳволда? Балки беқарор, серғалва, мураккаб бозор иқтисодиёти сиёсати бир вақтлар мамлакатга машҳур бу хўжаликни ҳам тиз чўктиргандир?

...Аслида ушбу мақолани жамоа хўжалигининг ҳозирги раиси Юсуфбой Қобилов билан суҳбат тарзида битмоқни ният қилган эдик. Аммо Бешариқдан уни тополмадик. Биз борган куни каллаи саҳарлаб Бухорога жўнаб кетибди. Бир вақтлар юқорининг кўрсатмаси билан тугаб кетган қўйчилик фермасини тиклаш муддаоси уни йўлга чорлабди. Начора, Боғот район кенгаши раисининг ўринбосари Илҳом Қурбонов ҳамроҳлигида қишлоқ ижроқўми идорасига йўл олдик. Раис — Содиқжон Солаевни асабий ҳолатда учратамиз, деб ўйламагандик. Хизмат хонаси ғала-ғовур гирдобида. Ўн чоғли одам ўртасида ўзаро тарафкашлик жангги кетаяпти. Муросадан эса дарак йўқ. Ҳатто, биз, бегоналарнинг бемаврид ташрифига ҳам эътибор беришмади. Даҳанаки жанг ниҳоят тугади, афсус, битимсиз тугади. Афтидан собиқ қудалар ўртасидаги низо энди суд залида давом этади.

— Ишимизда шунақа ғавғоли ҳолатлар ҳам бўлиб туради, — изоҳ берди Содиқжон жангари қудаларни кузатгач, — минг афсуски, бу каби қуйди-чиқдилар шундоғам аянчли турмушимизни баттар оғирлаштириб юборишини баъзилар хаёлига келтиришмайди.

Раиснинг сўзларидан, ҳозиргина ўзимиз гувоҳ бўлган воқеадан шакар таъмини туймаймиз, албатта.

— Мамлакатдаги бузилишнинг аксадоси бу, — сўзида давом этди суҳбатдошимиз, — биласизми, жанжал қуда томон келинига ўз вақтида калиш сотиб олиб беролмагани важидан келиб чиққан. Оқибат эса — шу. Депутатларимиз, фаолларимиз суст ишлаяптилар, дея олмаймиз. Савдо-таъминот ташкилотлари томонидан қишлоғимизга ажратилган зарур нарсаларни ўз вақтида олиб турибмиз. Район кенгашининг ёрдами катта бўлаяпти. Тақсимотдан четда қолганлар, камситилганлар йўқ.

Бу далилларимиздан балки қониқиш ҳосил қилиш мумкиндир, аммо ҳаётимизнинг бугунги даражасидан қониқиш ҳосил қилолмаймиз. Бироқ нафсиламбирини айтганда ҳаётдан кўнгил яйрайдиган ҳолатлар оз эмас. Синчиклаб кузатсангиз бошқалар бозордан ўн нарса харид қилишса, бешариқликлар бир нарса харид қилишаётганининг гувоҳи бўласиз. Бу — истеъмолдаги озиқ-овқатлар ва саноат молларининг аксарияти қишлоқнинг ўзида етиштирилаётгани ва ишлаб чиқарилаётгани шарофати. Искандар ота меҳнатларининг меваси булар. Бирон юмуш — қурилишгами, харидгами қўл урмоқчи бўлсалар: «Бир кунимизга яраб қолар», дер эдилар. Мана, ўша кунлар келди.

Содиқжоннинг ҳикоясини эшитиб, қишлоқ манзарасини кўз ўнгимизда гавдалантирамиз. Ўҳ-ҳў, нималар йўқ, дейсиз бу ерда: тўқувчилик, тикувчилик, гиламчилик, чиннисозлик, кулолчилик, қандолатчилик, темирчилик корхоналари, ёғ-жувоз, полиэтилен плёнкалар цехи, ғишт заводи, мўйнадўзлик устахонаси, Хоразмда тенги йўқ иссиқхона... Инсон эҳтиёжига хизмат қилувчи бундай корхоналарнинг сони 22 та.

Инсонга роҳат ва рағбат бағишловчи манзил-масканлар ҳам қўшниларникидан зиёда бу ерда. Жамоа хўжалигининг марказий қўрғони кўркам шаҳарнинг худди ўзи. 10 минг киши сиғадиган ўйингоҳ, пойтахтдагидан қолишмайдиган маданият саройи, ашула ва рақс халқ дастаси, хўжалик маблағига қурилган кенг саҳнли уй-жойлар, дўконлару маиший хизмат уйлари, шифохонаю мактаблар, болалар боғчалари, дов-дарахтларию гулзорларга безанган гўзал кўчалари, йўлка ва хиёбонлари бисёр масканнинг шаҳардан не фарқи бор?

Хўжаликнинг ишлаб чиқариш манзилгоҳи ҳам шаҳарга қиёслагулик. Турли устахоналар, цехлар, сопол ва чинни буюмлари, металлсозлик корхоналари, ғишт заводи, қурилиши ниҳояланаётган мева-сабзавот консервалари заводи ана шу манзилга жойлашган. Сал нарироқда эса фойдали ҳашоратлар етиштирадиган биологик фабрика, фермалар... Табиий газ ва ичимлик сув қувурларининг кенг тармоғи ҳам вилоят хўжаликлари орасида биринчи бор шу ерда барпо этилган. Жамоа хўжалиги қарамоғидаги йирик қурилиш-монтаж ташкилоти фаолиятининг маҳсули булар. Жамоа райондангина эмас, вилоятнинг турли жойларидан ҳам бунёдкорлик учун буюртмалр қабул қилаяпти.

Айтингчи, саёз салоҳият, оддий қобилият асносида қилинадиган ишми булар? Искандар Дўсовдек ноёб истеъдод эгалари соҳибу-соябон бўлган элгина шундай улкан бахту истиқболга мушарраф эмасми?

...Мана 15 йилдирки, қишлоқ Искандар отасиз яшамоқда. У ўзидан хўп ажойиб ишлар, анъаналар, шогирду ёдгорликлар қолдирди. Бешариқда қаён борманг, нимаики кўрманг ҳамма-ҳаммаси отани, унинг нур балқиб турган чеҳрасини эслатади. Отадан қолган ёдгорликларни сиз нафақат у яшаб, меҳнат қилган Боғот тумани, балки вилоят маркази — Урганчда, пойтахт — Тошкентда, осори-атиқалар маскани — Хивада ҳам учратасиз. Булар Нариманов номли жамоа хўжалиги усталари бунёд этган, безаган, таъмирлаган, сайқал берган иморатлар: театру кинотеатрлар, музейлар, қадимий бинолар, шоҳбекатлар ва бошқалар.

...Содиқжон Солаев билан бирга қишлоқ оралаб бормоқдамиз. Катта мевазор боғ, улкан дов-дарахтлар ортига яширинган обод турар жойлар, дўконлар, расталар, ўйингоҳ, маданият саройи, шифохона, катта-кичик ўнларча корхоналар, иссиқхона ортда қолиб, текис дала йўли бошланди.

— Ўта сезгир ва топқир инсон эди Искандар ота, — мулоҳаза билан деди ниҳоят ижроқўм раиси,— шогирдман деганнинг ҳаммасиниям тан олмас, лўнда гапириб, кўп ишлайдиган тадбиркор кишиларни эса атрофидан жилдирмасдилар. Мана шу сиз кўрган корхонаю ишхоналар, далаю фермалар, боғлару иссиқхоналар, ҳатто ўйингоҳу саройлар — барча-барчасининг ўз «хўжайин»лари бор.

Искандар отанинг уй-режалари бугун тугал рўёбга чиқмоқда. Хўжаликда нимаики бўлса, ижарачи ва пудратчиларга хатлаб берилган. Хусусий корхонаю ишхоналар пайдо бўлмоқда. Ворислар айримлар башорат қилганчалик отанинг мисқоллаб тўплаган миллионлари, обрў-эътиборини шамолга совурмадилар. Аксинча бирини иккига, иккини учга, учни ўн, юзга чақмоқдалар. Искандар ота ҳаётлигида бунёд этилган корхоналар 10 га етар-етмас эди. Бугун улар сони 20 дан ошди. Далаю боғлар тартибга солинди, иссиқхона ва фермалар кенгайтирилди. Бугун жамоа хўжалиги корхоналари ишлаб чиқарган полиэтилен плёнкалар, идишлар, чойнак, пиёла ва бошқа чинни идишлар, кунжут ёғи, мўйнали кийимлар, гилам ва поёндозлар, аккумуляторлар, қувурлар, ғиштлар ва иссиқхона маҳсулотлари вилоятдан ташқари Тошкентда, Москвада, қўшни жумҳуриятларда ҳам харид қилинмоқда. Эвазига хўжалик эҳтиёжига асқотадиган ёғоч, тахта, цемент, иситиш жиҳозлари, ёқилғи, ўғит, машина-механизмлар келтирилаяпти. Йўллар, иморатлар, иншоотлар, газ ва сув қувури тармоқлари бунёдкорлиги ҳамон авжида. Бир сўз билан айтганда бозор иқтисодиёти сиёсати кўплар бошига кулфат ёғдираётган бир пайтлар хўжалик аксарият юмуш ва муаммолар гирдобини четлаб ўтаяпти. Наримановликлар бултур пахтачиликнинг ўзидан 12 миллион сўмга яқин даромад олишди. Ялпи сармоя эса 20 миллионга етди. Халқ истеъмоли маҳсулотлари ишлаб чиқариш жабҳасида ишловчилар сони 550 нафар. Улар 64 хил буюмларни тайёрлашмоқда. Даромад ҳам зўр. Нақ 4,5 миллион сўм. Хўжаликда ялпи сармоянинг 60—65 фоизи меҳнат ҳақи учун тақсимланиши назарда тутилса, жами 2200 нафар колхозчининг ҳар бири йилига камида 6 минг сўм нақд пул олиши маълум бўлади. Қолган маблағ эса хўжаликни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришга сарфланади.

Қишлоққа ташриф чоғида Юсуфбой Қобилов ҳақида кўп яхши гаплар эшитдик. Ишни оддий колхозчилик, ўқишни битказгач эса иқтисодчиликдан бошлаган Юсуфбой исми жисмига ярашиқли қобилу-қодир раҳбар чиқибди. «Авом» халқни тартибга чақириш, «пахта иши» ижодкорларини кашф этишда гдлянчиларга фаол кўмаклашиш учун марказдан юборилган вилоятнинг собиқ иккинчиси кўплар қатори уни ҳам ўз «чиғириғи»дан ўтказди, обдон «тарбия» қилиш учун туғилиб ўсган элидан узоққа бадарға қилиб, камтарин ишларда «синаб» кўрди. Мана икки йилдирки, Юсуфбой она қишлоғи хизматида. Хўжалик фирқа қўмитаси, район ижроқўмига раҳбарлик чоғида тўплаган тажрибаси бугун иш бераяпти. Оз чиқим қилиб, кўп сармоя олиш, одамлар рўзғорини бутлаш, аҳиллик ва баҳамжиҳатликни таъминлашда Юсуфбойнинг хизматлари салмоқли. Энг муҳими, хўжалик ва унинг аъзолари бисоти ушбу оғир, алғов-далғов кунларда ҳам деярли дарз кетмаган. Хорижий эллар билан алоқа учун кенг ва равон йўл солинмоқда. Эрта-индин эса мева-сабзавот маҳсулотларидан консерва ишлаб чиқарувчи йирик завод ишга тушади.

Мантиқ яхшилик дарахтининг меваси кўп тотли ва мўл бўлишини тақозо этади. Пахта илмининг усталари Абдулла ота Худойберганов, Зариф Қурбонов, Ҳожи Саидов, Кенжа Ҳусаинов (марҳум), Омон Жабборов, чорвадор Розия Матёқубова, бастакор хонанда Шермат Файзуллаев сингарилар ана шу саховат дарахтининг илдизи, шох ва бутоқларидир. Уларнинг баъзилари бугун орамизда йўқ. Кўпчилиги эса аллақачон пенсия ёшидан ҳатлаб ўтган. Бироқ сафни тарк этишмаган. Аниқроғи уларни «саҳна»дан қуйиб юборишмаяпти. Уларнинг бири маҳаллага раис бўлса, бири маросим комиссиясига, яна бирови хотин-қизлар кенгашига раҳбарлик қилмоқда. Жамоат ишларидан четда юрган фахрий ёки қарияларни қишлоқда учратмайсиз.

Бугун Нариманов номли жамоа хўжалигида яна бир авлод камолга етиб, иш тизгинини қўлга олди. Тажрибали иқтисодчи Ю. Қобилов уларга бош. Сафда агроном Абдулла Эгамбердиев, иқтисодчи Рустам Иброҳимов, шифокор Латифжон Бобожонов, фирқа ходими Рўзибой Машарибов, дала ишларининг ҳадисини олган деҳқонлардан Саидназар Нурматов, Жуманиёз Ҳамроев, Оллоёр Матчонов, Йўлдош Очилов, Комил Бекчонов, тижорат ходими Қаландар Кенжаев, чиннисоз Олимбой Маткаримовлар туришибди. Эртанги куннинг Искандар Дўсови, Хожи Саидови ёки Зариф Қурбонови балки шу сафдан чиқар. Элнинг оғир-енгили ҳозир улар елкасида. Лекин ворисларга осон эмас. Негаки, жамиятни кемираётган иллатларнинг қора кўланкаси Бешариқ қишлоғида ҳам кеза бошлади. Тақчиллик, қимматчилик, пул қадрсизланиши, эртанги кунга ишончсизлик каби нохуш вазиятлар меҳнаткашлар турмушига раҳна солмоқда.

Қишлоқ кенгаши — ўз ҳудудининг тўла ҳуқуқли хўжайини. Аммо ўша «тўла ҳуқуқли хўжайин»нинг илкида қишлоқни ижтимоий ва иқтисодий ривожлантириш учун керагича сармоя йўқ. Меҳнаткашлар чўнтагидан, қишлоқ корхоналаридан, дала ва фермалардан оқиб чиқаётган мингларча, ўн мингларча сўм солиқ пулининг муайян қисмини ижроқўм тасарруфига бериш фурсати етмадимикин? Ҳа, хўжалик бой, бадавлат. Лекин қайнар булоқ эмас. Қишлоқдан оқиб чиқаётган бойликларнинг бир қисмини орқага қайтариш чораси кўрилмас экан, ҳозирги беқарор ва ночор иқтисодий ҳолат гурзиси мана-ман деганни ҳам гангитиб қўйиши ҳеч гапмас.

Бешариқ аҳли бугун Искандар ота ворисларига астойдил иониб яшамоқда, турмуш тўсиқларини йўлдан олиб ташлаш учун курашмоқда. Хўжаликнинг 31 йиллик раиси Искандар Дўсовнинг барҳаёт руҳи уларни қўлламоқда. 1991 йил жамоа хўжалиги деҳқончилик, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш, истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш кўламини аввалги йилгидан кескин (турмуш неъматларини яратиш ҳажми ҳамма жойда камайган бир вазиятда) оширишга эришди.

Совет воқелиги шароитида Искандар Дўсовдек машъала кўтарганлар ҳам етишиб чиқиши — тарихнинг фавқулодда улуғ инояти. Ота ишининг давомчилари эса — ҳур Ўзбекистон фарзандлари.

Отанинг армонлари, орзу-уйлари кўп эди. У етолмаган уфқларга энди шогирдлар етмоғи, орзу-армонларини ҳам улар ушатмоғи керак.

Абдулла СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ижтимоий ҳимоялаш — давр талаби

НОУМИД ҚАЙТМАЙДИ

Бугунги кунда деҳқон қандай яшаяпти? Бозор иқтисоди қийинчиликларидан уни ҳимоя қила оляпмизми? Ана шу ўй-хаёллар билан Ғиждувон ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигида бўлиб Президент қарорлари амалда қай даражада бажарилаётани билан қизиқдик.

— Ҳа, фармонлар берилган, буёғи раҳбарнинг уддабуронлиги-ю ишбилармонлигига боғлиқ. Ана шу хислатга эга бўлмаганлар энди ишлай олишларига кўзим етмайди. Мен тадбирсиз одамни гирдобга тушиб қолган қайиқчига ўхшатаман. У яхши эшкак эшолмаса денгиз қаърига тортиб кетиши турган гап. Замон ҳам шундай бешафқат бўлдики, иш кўзини билмасанг қатордан четга чиқиб қолаверасан. Бундай ҳолатга тушган раҳбар эса эл назаридан, ишончидан қолади.

Бу фикрлар жамоа хўжалиги раиси Ҳ. Раҳимовнинг сўзларидан. Бу ерда гап раис ҳақида эмас. Балки қишлоқда яшаётган 12 минг аҳолининг ижтимоий ва маънавий ҳимояланиши тўғрисида фикр юритмоқчимиз. Зеро, халқимиз бундай ёрдамга муҳтож. Жамоа хўжалигини айланар эканмиз, шу ниятда қилинётган ишларнинг гувоҳи бўлдик.

Аввало четдан борган ҳар бир одамнинг нарх-навога қизиқиши табиий. Жамоа хўжалиги ўзи етиштираётган маҳсулотларни аҳолига шаҳардагига нисбатан арзон нархда сотяпти. Жумладан, кўлбостининг килоси 35—40 сўм, гўшт 30 сўм, бундан ташқари сабзавот ва мева ҳам имтиёзли баҳоларда берилмоқда. Хўжаликдаги ғишт цехи ойида 59—60 минг дона маҳсулот беряпти. Агар хом ашё билан етарли таъминланиб тўла қувват билан ишласа 1 миллион донагача ғишт тайёрлаш мумкин. Хўжалик марказида тикланган бозор халққа анча қулай бўлди. Мавжуд магазинлар қаторига 3 та янгиси қўшилди. Отахонлар чойхоналари ишлаб турибди. Бутун хўжалик газлаштирилган. Қувурлар орқали ичимлик сув келтириш ишлари яқин ойлар орасида амалга оширилади.

Жамоада деҳқонлар малакасига қараб маош белгилаш йўлга қўйилган. Шу пайтгача уларнинг жуда кам моена олишлари ҳеч кимга сир эмасди. Эндиликда хўжалик раҳбарлари деҳқон ойлигини 1992 йилда камида 1000 сўм бўлиши учун ҳаракат қилишаётганини айтишди. Бундай умидлар орзу бўлиб қолмаслиги лозим. Қолаверса, минг сўмлик ойлик 9—10 та боласи бор оилаларга урвоқ ҳам бўлмайди.

Ҳозир техника нархи осмонда. Бугун бизга ота-боболаримиз фойдаланган меҳнат қуроллари ҳам иш беришини унутмайлик. Чунки битта трактор фалон пул. Бунинг харажати ҳам келиб-келиб колхозчининг гарданига тушиши аниқ. Шунинг учун «Коммунизм» жамоа хўжалиги отаравадан, тегирмон ва жувоздан кенг фойдаланишга ўтмоқда. Бўлмаса ёнилғи, эҳтиёт қисм деган муаммолар тинка мадорингизни қуритиши мумкин.

— Колхозчиларимизни бепул картошка, пиёз, карам, мевачевалар билан таъминлаш ҳам мақсадимиз. Биз ёрдам сўраб келган одамни ноумид қайтармаймиз. Қийин кунлар ҳам ўтар, унгача бир-биримизни қўллаб турсак, халқимиз қийналмаса бўлди, — дейди раис Ҳ. Раҳимов.

Биз фермер ва пудрат усулида ишлаётган ишбилармонлар билан суҳбатда бўлдик. Якка деҳқон хўжалиги ҳамда фермерлик билан шуғулланаётган Ф. Тоиров 15 гектар пахта ва 10 гектар ерда чорва озуқаси етиштиришни пудрат усулида олиб бораяпти. Ундан ташқари 20 та мол ҳам боқади. Улар бир йилда 6 тонна гўшт, 25 тонна сут топширишади. Йил якунидаги даромади 10 минг сўмни ташкил қилади. Раҳбарларимиздан хурсандмиз, биз фермер бўлишимизга анча ёрдам қилдилар.

— Энди оёққа туриб олдик, буёғи яхши бўлади — дейди Фахриддин ака. — Хўжаликларда бундайлар кўпчилик. Р. Раҳимов, Ў. Самадова, Н. Орипов шулар жумласидандир.

Халқнинг нигоҳи ўткир, сўзлари кескир. Унинг олқишига ҳам, нафратига ҳам учраш осон. Зеро, Ғиждувон ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги раҳбарлари яхши ишлар бошида туришибди. Энди уларни охирига етказиш, халқ ишончини оқлаш лозим.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БИРЛАШМА КЎМАГИДА

БЕШАРИҚ районидаги «Яккатутсельмаш» заводи Тошкент қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқариш бирлашмаси кўмагида «ОШХ—12—1» маркали пуркагич тайёрлашни йўлга қўйди. Бу машиналар суюлтирилган дори сепиш, ғўза баргини сунъий тўктириш, боғ ва томорқаларда зараркунанда ҳашаротларга қарши кураш олиб боришда қўл келади. У «Т—28» тракторига ўрнатиб ишлатилади.

Янги қурилмага талаб катта. Уни тайёрлаб бериш тўғрисида Тожикистон, Қозоғистон, шунингдек Арманистон ва Озарбайжон Республикаларидан буюртма келмоқда.

Бозор талаби билан

«УЗТРАНСАВТОТЕХНИКА» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли Самарқанд тажриба-синов механика заводида асосан автомашиналар учун 20 тоннагача юк торта оладиган тиркагичлар тайёрланади. Лекин бозор иқтисодиёти шароити корхона мутахассисларидан қўшимча имкониятларни излаб топишни тақозо этаяпти.

— Ҳозир ишчи-хизматчиларимиз янги касбларни ҳам ўрганиб олмоқда, — дейди завод директори А. В. Белов. — Дурадгорлар ва қурувчилар учун меҳнат қуроллари, жумладан, дастур билан бошқариладиган дастгоҳлар, ҳар хил асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришга киришдик. Эшик-дераза, хонтахта каби уй жиҳозлари ва буюмлар харидорларга жуда манзур бўлмоқда. Автомашиналар кузовини тайёрлашни ҳам йўлга қўйдик. Бундан ҳам анчагина пул тушмоқда.

СУРАТДА: мўйначи Алексей Махонин.
Е. БОТИРОВ олган сурат.

ҚУНДУЗ ТЕЛПАК

БОЗОРДА қулинг ўргилсин битта қундуз телпак қанча туради? Одамнинг хуни эмас, бор-йўғи бир неча минг сўм, холос. Купон, талон, борингки, доллар ҳам сўрашмайди. Фақат Русияда чоп этилган қадрсиз «қипиқ» пуллар — юзталик, қўйингчи, мингталиклар бўлса, бас!

Ҳа, айтишга осон, оғизнинг бир бурчидан елдек чиқади-кетади. Аслида-чи? Аввал дўппини бошдан олиб ерга қўйинг. Ҳамма дийдиё гап ана шу дўппининг тагида?

Хўп, майли. Сиз умрингизда бирон кимсадан «Қундуз телпак кийишни орзу қилгансизми, йўқми?» деб — сўраб кўрганмисиз? Ҳар ҳолда йўқ. Мабодо, бировга ана шундай савол билан мурожаат қилишга жазм этгудек бўлсангиз, ихтиёрингиз, фақат эҳтиёт бўлинг. Сабаби — у кимса саволингизга дабдурустдан тушунмаслиги мумкин. Энг ёмон томони — у сизни «жинни»га чиқариб қўймасин тағин. Начора замон, одамлар психологияси кун сайин, соат сайин ўзгараяпти, тусланаяпти.

Зотан, бу дунё — орзули дунё. Тўғрироғи, яқин-яқингача у шундай эди. Негаки қоралланган, халқоб сувдек бир ерда туриб сасиб қолган ўша кечаги кунги жамиятда ҳам бирон нарсани орзу қилиш мумкиндек туюларди. Бугун эса ана шу сўнгги ва омонат илинж риштаси ҳам узилган, лойга қоришган. Эндиликда, халқ ибораси билан айтганда, «баланд дор»га осилишни умид қилишнинг ҳеч ҳожати йўқ. Ҳаммаси ёнингда, нақд оёғинг остида, кўз кўриб, қулоқ эшитмаган минг туман фалокату ҳалокатлар ерни қоқ ёриб чиқишга ҳозиру нозир. Замон тўлғоқда, ҳаёт тўлғоқда. Тириклик жоми қайси томонга оғаётгани ноаниқ, жумбоқ. Қаёққа боқма... муаммо!

Ёнингиздан ўтиб бораётган одамларнинг чеҳрасига бир разм солинг-а! Қуёш чиқмаган булутли тунд осмонга ўхшайди. Кўзлардаги, юзлардаги нур шалоласи қайга йўқолди? Қани у содда, қувноқ кайфият?!

Бобокалонларимиз «Оиланг тинч — сен тинч», «Қўшнимнинг оши — уришимнинг боши» деб жуда тўғри айтишган. Чиндан ҳам барча кўнгилсизликлар, ўту сув балоси, туҳмат балоси, бевақт балою қазога йўқчилик сабабчи. Одамнинг одамлиги ана шундай кезда билинади. Маънавият ана шу пайтда қадр-қиймат топади. Сабр таги — олтин, деганларининг асли моҳияти ҳам шу.

«Ҳалол топсанг ҳажга, ҳаром топсанг харжга буюради» деганларидек, ҳозирги «пулдор»ларга ҳавас қилгум йўқ. Майли, бугун улар ўнта, юзта қундуз телпак сотиб олишсин, «даври даврон» суришаверишсин. Бугун уларнинг «омади» келган. Лекин Аллоҳи карим тақвимида ҳар бир инсонга кўп омад ва рўшноликлар ваъда қилинмишдир. Албатта, ана шу улуғ марҳаматга мушарраф бўлмоқликнинг ўз вақти-соати, мавриди бордир.

— Мен қундуз телпак ҳаммага баб-баробар насиб этишини истайман. Ҳаёт бир кунмас-бир кун яна изга тушиб кетади, — дейди Алексей ака Махонин. — Мен ўша орзули кунлар келишига, барча рўшноликка чиқишига, пок ниятларимиз ушалишига ишонаман. Ахир, ўзбекларда «Ойнинг ўн беши қоронғу бўлса, ўн беши ёруғ» деган доно нақл бор.

Биз номини тилга олган Алексей ака ким ўзи? Нега биз уни «ака» деб атаяпмиз? У қандай хайрли иш қилдики, биз унинг ҳақида ёзмоққа жазм этдик?

Танишинг. Кўпмиллатли жумҳуриятимиз фуқароси Алексей Кузьмич асли Русиянинг Ростов вилоятидан, Егорлинская станциясида туғилиб ўсган. Касби қурувчи-муҳандис. Кўчиб келганига йигирма йилдан ошди. Дастлаб умр йўлдоши Галина билан пойтахтда яшашди, меҳнат қилишди...

1990 йил. Буни қарангки, тақдирнинг тақозоси билан эр-хотин Махонинлар Гулистон районидаги «Боёвут» жамоа хўжалигидан қўноқ топишди. Сабаби — оддий, севган касбига ихлос ва соғинчдир, холос. Сиз «киши ҳаёт тарзини ўзгартувчи у қандай ноёб касб экан ўзи» деб сўрашингиз аниқ. Бир сўз билан айтганда, эр-хотин Махонинлар моҳир мўйначи, ўз касби-корининг пиридирлар. Машҳур қундуз телпаклар ана шулар меҳри, меҳнатидан бунёдга келади.

Тадбиркорликнинг ёқимли шабадаси эсиб, ишбилармонларга замона кулиб боқди. Халқ ижоди, ташаббуси жўш ура бошлади. Кўмиб ташланган минг булоқнинг яна кўзлари очилмоқда.

«Боёвут»да нутрия фермаси ташкил этилганига бир йилча вақт бўлиб қолди. Ҳозир бу ерда 80 та қундуз боқилмоқда. Насиб этса, йил охирига бориб уларнинг сони 700-800 тага етади.

Аммо...

— Ишнинг бошланиши анча қийин бўлди, — дейди Алексей Кузьмич. — Ижарага олинган молхонани янги фермага мослаштириш, нутриялар учун катак (уя)лар ясаш, озуқа таъминотини йўлга қўйиш керак эди. Бу анча маблағ талаб этарди. Шахсий машинамизни сотишга тўғри келди. Деярли ҳамма ишларни ўзимиз қўлда бажардик. Назаримда, режамиз рўёбга чиқди, чоғи. Фақат сувдан бироз қийналаяпмиз.

Ферма катта дарё ёқасида жойлашган бўлса-ю сув танқислиги сезилса. Шу ўринда халқимизнинг ўтмишдаги бир ноласи эсимга тушиб кетди:

Ариқлар тўла сув,
ташнаю зорим болам,
Омборлар тўла дон,
оч-наҳорим болам...

...— Сирдарё баҳорда тўлиб оққани билан ёзда саёзлашиб қолади, — дейди Галина Михайловна. Унинг ўзи агроном-олим. — Саратон кезлари дарёдан сув тортиш мушкул. Водопроводдан эса ё сув келади, ё келмайди, босими жуда паст. Устига устак санэпидстанциядан келиб: «Бу ердан кўчларинг!» — дейишгани ортиқча бўлди. Дарё экологиясига зиёни бор эмиш. Ахир, ҳамма юмушимиз чиқитсиз технология асосига қурилган бўлса, бунинг нимаси зиён?!

— Галина Михайловна ҳақ гапни айтди. Ферманинг ататроф муҳитига заррача зарари йўқ. Аксинча, фойдали жиҳатлари кўп экан, — деб тасдиқлашди уларнинг шогирдлари Мамон Шодиқулов, Маҳмуд Тоғаев ва Абдумалик Анорқулов.

Менимча, энди қоғозбозликнинг аллақачон вақти қазоси етган. Биз бугун ана шу кишандан буткул озод бўлиб, тадбиркорга, у бошлаган хайрли ташаббуслар равнақига тўғаноқ эмас, яқин кўмакдош бўлайлик. Зотан, рўшнолигимиз, барча моддий-маънавий бойликларнинг асоси, замини — меҳнат. У —одамнинг ўзгина эмас, балки унинг туриш-турмуши, дунёқараши ва ҳатто маслагини ҳам ўзгартиролган буюк кучдир.

Келинг, азизлар! Чинакам яратувчилик меҳнатига бел боғлайлик. Ана шунда туриш-турмушимизга барака киради, ана шунда бошимиз қундуз телпакка ёлчийди!

Насрулло ҲИКМАТУЛЛАЕВ.
Сирдарё вилояти.

● М. ТОШМУҲАМЕДОВ номидаги Қашқадарё вилоят мусиқали драма театри ижодий жамоаси ёзувчи Ўткир Ҳошимовнинг «Виждон дориси» асарини саҳналаштирди.

Суратда: Чапдан ўнгга Феруза — артист Нигора Дўстмуродова, Фарҳод — артист Олимжон Дўстмуҳаммедов, милиционер — артист Бегимқул Пиратов.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзА).

РОМИТАНЛИК ТАДБИРКОРЛАР ХИТОЙДА

ЯҚИНДА ромитанлик ишбилармонлар Хитой Халқ Республикасининг Цицикар шаҳрига ташриф буюришди. Мақсад ҳамкорликда Ромитанда қанд заводини барпо этиш. Бу хайрли иш хитойликлар Бухорога келганларида тилга олинган эди. Ўшанда меҳмонлар завод қурилиши учун 30 гектар майдон танлашганди. Умуман барча жараёнларни уларнинг ўзлари бажармоқчи. Эвазига тола сўрашаяпти. Шундай қилиб икки томон ўзаро келишиб олган.

Корхонада 700 минг тонна қанд лавлаги қайта ишланиб, 10 минг тонна шакар, 3 минг тонна спирт ва 75 минг тонна озуқабоп маҳсулотлар олинади. Айни пайтда синов учун 200 гектар ерга қанд лавлаги экишга тараддуд кўрилмоқда. Заводни 1993 йилда ишга тушириш режалаштирилган.

● *Санъат оламида*

МУСИҚАМИЗ ҚИЁФАСИ

Агар инсоният кўнгил мулкининг таянч нуқталарини йўқотса, табиийки, у маънавий таназзулга учрайди. Кишилар ўз орзу-ўйларини куйга солдилар, қўшиқ қилиб айтдилар. Улуғ мутафаккир Алишер Навоий ғазаллари дилдан-дилга кўчиб, кишиларнинг юракларига куй бўлиб оқди. Бугун биз мана шу оҳангларнинг акс-садосини ўз юрагимиздан қидирмоқдамиз. Афсуски, биз бошимиздан ўтган турли савдолар туфайли кўп нарсаларни бой бериб қўйдик...

Тўғри, ўзбек қўшиқчилигининг собиқ совет даврида босиб ўтган йўлини бутунлай инкор этиб бўлмайди. Айниқса, Мулло Тўйчи Тошмуҳамедов, домла Ҳалим Ибодов, Юнус Ражабий, Комилжон Отаниёзов, Маъмуржон Узоқовлар яратиб кетган қўшиқчилик мактаби ўзбек мусиқа санъатида туб бурилиш ясади. Афсуски, мана шу бебаҳо мактаб сабоқларидан ҳозир ҳам бебаҳра қолиб келмоқдамиз. Бунинг сабабларини мен қуйидагича шарҳламоқчиман. Биз миллий мусиқамизни тўла эгалламай туриб, ғарбдан «ибрат» (аниқроғи, нусха кўчиришга) олишга зўр бериб келмоқдамиз. Айниқса, биз опера ва балет жанрларига кўпроқ эътибор бера бошладик. Ҳатто, улуғ шоирнинг асарларини балетлар, операларга олиб чиқдик. Менга бир нарса ноаён. Навоий асарларини тўлиқ тушунмай туриб, уни операда қандай тушуниш мумкин?! Тўғри, опера ҳам, балет ҳам ўзига хос санъат. Уларни тушунганлар назарида, бу жанрлар санъатнинг ноёб қирралари ҳисобланади. Шу боисдан ҳам улар операни ёқтирмаганларни қолоқ фикрликда айблашади.

Бир мисол: Г. В. Кузнецовнинг «Совет Ўзбекистони мусиқаси» рисоласида шунга ўхшаш фикрларнинг учратиш мумкин. У ёзади: «Шарқ маданияти «софлиги» устида қайғурадиган айрим кимсалар аслида бадииятдан жуда узоқ бўлганларнинг доирасига ўйнаб, ғарб санъати билан алоқа боғлашга буткул қарши чиқмоқдалар. Шарқ мамлакатларининг кўпи ислом доирасида эканлигидан фойдаланиб, улар кишилар қалбига ғайирлик уруғини сепадилар, халқларни айиришга уринадилар, уларни бир-бирига душман кўзи билан қарашга чақирадилар. Бу тоифа советшунослар исломнинг қотиб қолган ғояларини тарғиб қилиш, мустаҳкамлаш йўли билан шарқ халқлари маданиятининг миллий ўзига хослигни сақлаб қолмоқчи бўладилар».

Кўриниб турибдики, Г. Кузнецова ўзбек миллий мусиқаси ҳақида фикр юритиб, шарқ халқларининг маданиятига Оврупо таъсирини қўллаб-қувватлайди. Мана шундай бадбин қарашлар оқибатида биз ўзимизнинг санъатимиздан узоқлаша бордик. Юқорида таъкидлаб ўтганимиздек, биз ўз мусиқа санъатимизда опера, балет каби ғарб жанрларини зўр бериб ривожлантира бошладик. Шунинг учун ҳам мусиқамизда Б. Глинка, Г. Мушель, Р. Вильдонов, С. Василенко яратган опералар, симфониялар шоҳ асарлар даражасида олқишланди. Ҳассос бастакоримиз Юнус Ражабийнинг классик асарлари, Маъмуржон Узоқовнинг дилтортар қўшиқлари ана шу опералар соясида қолиб кетди.

Маълумки, Бухорои шариф «Шашмақом» ватани. Асрлардан асрларга, наслдан наслларга ўтиб, сайқал топиб келган бу дурдона, шоҳ асарларни Леви Бобохонов сингари хушовоз ҳофизлар, ўз даврининг етук санъаткорлари шунчалик қалб қўри билан куйлаганларки, уларнинг таърифу тавсифи ҳали ҳам эл оғзида достон бўлиб келмоқда. Ўтмишда беҳад қадр-эътибор топган ушбу ўлмас асарлар ҳам турғунлик йилларига келиб ёппасига «замонавийлашиш», «ғарблаштириш» оқибатида эл назаридан анча йироқлашди. Яхшиямки, бахтимизга жонкуяр, фидойи санъаткор академик Юнус Ражабий унга қайта жон бағишлаб, «Шашмақом» шукуҳини эл аро таратди. Натижада бу қўшиқ яна ҳам авж пардаларда янграйдиган бўлди. Аммо куйланган сари куйлагинг келаверадиган, чинакам халқчил, миллий асарни қайта-қайта сайқал бериб куйлаш, унга ўзига хос тароват бахш этиш, бошқача қилиб айтганда, Бухорода «Шашмақом»чилар дасталарини вужудга келтиришнинг айни пайти келди. Негаки, миллийлик ҳамиша халқчиллик демакдир.

Шуни айтиш керакки, ғарб мусиқасига сажда қилишни бугунги кунда тўй-маъракаларда ҳам ҳис этса бўлади. Чунки тўйларда нуқул енгил-елпи эстрада қўшиқлари куйланмоқда. Бундай қўшиқлар нафис туйғулардан холи. У кишиларда кўпроқ жазавага тушуш мойиллигини уйғотади. Ўрни келганда шуни таъкидлаш лозимки, вокал чолғу ансамбли номини олган ҳар қандай даста жаз, рок сингари мусиқалар ҳамда беҳаё рақсларни, қўшиқларни тарғиб қилишдан қайтолмаяпти. Айниқса, бундай куй-қўшиқларнинг Наврўз ва бошқа миллий байрамларда, тўй-ҳашамларда ижро этилгани кечирилмас бир ҳолдир.

Миллий қадриятлар, миллий урф-одатлар, миллий маданиятимиз ҳаётимизга сингий бошлаган бир пайтда ана шундай енгил-елпи мусиқалардан миллий санъатимизни холи этишнинг вақти келди. Агар ғарб санъатига сажда қилишдан юз ўгирмас эканмиз, ўзлигимизни англаб олишимиз жуда қийин кечади.

Ҳаким ШАЪБОНОВ,
Навоий давлат педагогика институти ўқитувчиси.

Шу сонга хушхабар

ЎЗБЕКИСТОННИНГ БИРИНЧИ МАРКАСИ

● ШУ пайтгача маркалар чиқариш билан собиқ СССРнинг Алоқа Вазирлиги маҳкамасигина шуғулланиб келарди. Қаердан, нима бериш ана шу вазирлик ҳакамлари тасарруфида бўлган. Маълумки, Ўзбекистон, унинг бой маънавий, маданий, маърифий, илмий қадриятлари, халқимизнинг олмос қирра тарихий обидалари узоқ давр ана шу нуфузли маҳкаманинг эътиборидан форир бўлиб келди. Ниҳоят, ғафлат уйқусидан кўз очиб, мустақиллигимиз тонгини қаршиладик. Аста-секин ўзлигимизни таниб бораяпмиз. Алоқа ишлари

ҳакамлик ҳуқуқи ўз миллий иродамизга бўйсунганлиги мустақиллигимизнинг дастлабки қувончли воқеаларидандир.

Энди ўз эркимиз қўлимизда. Қадриятларимизни ўзимиз ҳоҳлаганча таъриф, тавсиф эта оламиз. Жумҳуриятимиз Алоқа Вазирлиги яқинда ана шундай хайрли ишга қўл урди. «Союзпечать» дўконларига Ўзбекистоннинг биринчи миллий маркаси сотувга чиқарилди. У машҳур ўзбек шоираси Нодира хотирасига бағишланган. Сураткаш мухбиримиз А. Зуфаров тасвирга туширган мазкур марка юксак бадиий дид билан нафис ишланган.

«Центр-марка» нашриёти чоп этган.

Ўзбек филателистларини ана шу ажойиб совға билан қутлаймиз.

Х. НОСИРОВ.

МАТБУОТЧИЛАР АТЛАСИ

ФАРҒОНА вилоят «Олтин водий» рўзномаси қошида ташкил этилган «Матбуотчи» кичик корхонаси дастлабки маҳсулот чиқара бошлади. Бозор иқтисодиётига ўтишдек мураккаб даврдан эсон-омон чиқиб олиш, қоғоз муаммосини ҳал этиш, жамоа моддий манфаатдорлигини ошириш мақсадида ташкил этилган бу корхонада атласнинг «Пахтаой», «Сайқал» нусхалари тайёрланмоқда. Корхонага рўзноманинг адабиёт ва санъат бўлими мудираси Муҳаббат Иброҳимова раҳбарлик қилмоқда.

— Келгусида корхонамиз атласларини турли биржалар орқали сотамиз, — дейди корхона бошлиғи. — Шу мақсадда вилоятдаги «Агросаноат» биржасидан брокерлик ўринлари олаяпмиз. Тушган даромаднинг асосий қисми рўзноманинг мунтазам чиқиб туришини таъминлашга, журналистларимизни ижтимоий ҳимоя қилишга сарфланади.

УКРАИНАДАН—100 ТОННА ШИРИНЛИК

УКРАИНА енгил саноатчилари Пайариқ райони аҳолиси учун юз тонна қандолат маҳсулотлари юбордилар. Улар биринчи навбатда ёрдамга муҳтож кишилар, кўп болали оилалар, камқон оналар ва ногиронларга арзон нархларда сотилмоқда. Яқин орада яна шунча ширинлик келиши кутиляпти.

Булар қардошлар билан ўзаро фойдали ҳамкорликни йўлга қўйганлигимиз натижасидир, — дейди район тайёрлов-савдо бирлашмаси раиси Ҳ. Кубаев. — Ўтган йили шартномага кўра Украинага 250 тонна пиёз етказиб берилган эди. Район тайёрловчилари Польша, Ёқутистон, Олтой, Пермь билан ҳам маҳсулот айирбошлашнинг шундай усулидан фойдаланишаяпти. Бундан ҳар иккала томон бирдек наф кўрмоқда.

ЯНГИ РЎЗНОМА

«ТАДБИРКОР»

ЎТГАН куни Ўзбекистон ташаббускор касаба уюшмаси марказий кенгаши нашри — «Тадбиркор»нинг илк сони ўқувчилар қўлига тегди. Ҳафталик жумҳуриятда фаолият кўрсатаётган барча ишбилармон ва тадбиркорларга ҳар қандай муаммоларни ечишда кўмаклашади, маслакдошлик қилади. Ҳафталик сизни иқтисодий жабҳадаги янгиликлар, тажрибалар, шунингдек ишбилармонлик йўл-йўриқлари билан мунтазам таништириб боради.

Нафиса ДАВРОНОВА.

ИЙД РАМАЗОН НАВРЎЗГА УЛАНДИ

ФАРҒОНАЛИКЛАР ийд рамазонни хуш кайфият, яхши ният билан қарши олдилар. Наврўзи оламнинг муаттар ислари сарсар кезиб юрган чоғларда рамазон ҳайитининг нишонланиши ҳам мустақиллигимизга, истиқлолга ўзига хос шуур, байрамона руҳ бахшида этди. Муҳандисларнинг эътирофича, Наврўз ва Рамазон тантаналарининг бир-бирига уланиб кетиши ҳар уч мучалда яъни 36 йилда бир такрорланар экан.

Рамазон ҳайити арафасида Мингбулоқдан отилиб чиққан қора олтин республика халқига олам-олам қувонч улашганди. Яқинда Фарғона ва Олтиариқ нефтни қайта ишлаш корхоналарида ана шу хом ашёдан дастлабки маҳсулот олишга киришилди.

Қува районидаги «Гулистон» жамоа хўжалигида рамазони шариф ўзгача шодиёналик билан кутиб олинди. Муборак байрам куни хўжаликнинг 8 миллион сўм маблағига қурилган янги ҳаммомнинг очилиши катта тантаналарга айланиб кетди. Ўндан ортиқ қозонда тансиқ таом — сумалак пиширилди. Дошқозонларда ош дамланиб ийд рамазон қатнашчиларига тарқатилди. Бева-бечораларга, якка-ёлғизлар, боқувчисини йўқотганларга хайр-эҳсон улашилди.

Муборак ҳайит кунлари турк қардошларимизнинг инсонпарварлик, меҳр-шафқат ёрдами ҳам ўз эгаларига тегди. Қариялар ва ногиронлар уйлари, етимхоналар ва бошқа ёрдамга муҳтож муассасаларга 72 тонна сут, гўшт маҳсулотлари тарқатилди. Бундай муассасаларга бириктирилган оталиқ, корхоналари ҳам четда турганлари йўқ. Биргина Қирғули савдо идораси шу йилнинг ўзида меҳр-шафқат, хайр-эҳсон, саховат тариқасида 700 минг сўмдан ортиқ маблағ сарфлади.

Рамазон ҳайити вилоятнинг барча шаҳар, район, қишлоқларида ҳам катта шодиёнага айланди. Фарғонадаги барча масжид-мадрасаларда мустақиллигимиз шаънига, жумҳуриятимиз раҳбарлари олиб бораётган хайрли ишларга ривож ва омад тилаб тиловат қилинди.

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ОШПАЗЛАР КЎРИК-ТАНЛОВИ

АНДИЖОН шаҳар ошпазлар билим юртида «Мустақил Ўзбекистоннинг илк Наврўзи» деб аталган кўрик-танлов бўлиб ўтди. Унда ўқув даргоҳининг барча талаба ва муаллимлари иштирок этди. Тайёрланган миллий таомлар озиқ-овқат ва қандолатчилик маҳсулотининг кўпи ҳакамлар ҳайъатига манзур бўлди.

Танқис миллий таомлар ва қандолатчилик маҳсулотларини моҳирона тайёрлаган биринчи курснинг иккинчи группа ўқувчилари кўрик-танлов ғолиби деб топилди.

ҚУЛОҚ ЧЎЗДИ...

ФЕЛЬЕТОН

Халқимизда «туяни шамол учирса, эчкини осмонда кўр» деб бежиз айтилмайди. Келес шаҳрида туяни шамол учирибди... Қандай қилиб дейсизми? Яхшиси буни Келес алоқа шаҳобчаси раҳбаридан сўранг. Ҳа, ҳа, шундай. Биз эса ғайритабиий шамол турганда юз берадиган антиқа ағдар-тўнтарлар, ғалати-ғалати сирли воқеалар ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, 1-гуруҳ ногирони Х. Муқимов 1980 йил бошида телефон ўрнатиб беришларини сўраб ариза берган, лекин шу пайтгача у кишининг талаби қондирилмаган. Келес массиви 11-уй, 23-хонадонда яшовчи Ю. Когай навбатда турмаса ҳам унинг уйидаги телефон жиринглаб кетибди.

Афсуски бундай туя учирди шамоллар мазкур ташкилотда тасодиф эмас, ўқтин-ўқтин бўлиб туради. Шундай ҳодисалардан бири 1990 йилнинг 11 январида содир бўлибди. Ўша куни Горбачев ва Турсуновлар уйларига телефон ўтказиб беришларини сўраб алоқа узелига ариза беришади. Қудратингдан ўргилай, Горбачев фамилияси кўзларига иссиқ кўринадими, ёки ўша кўчада баҳор вақтли келдими, хуллас орадан кўп ўтмай унинг талаби қондирилибди. Турсуновнинг уйидагилар ҳали ҳам телефон ўрнатувчи қачон қадам ранжида қиларкин деб, илҳақ бўлиб ўтиришибди. Балки, у ҳам туя учирди шамолнинг манбаини топиб, «қўзғаб» қўйиши керакмикан?!

Район алоқа узелидаги ўртоқлар ножўя гап айтаяпсиз, иш бор жойда камчилик ҳам бўлади, шунга ҳам ота гўри қозихонами, ваҳима қилаверманг дейишлари мумкин. Тўғри, бироқ бунақа «нуқсонлар» тобора кўпайиб, гуручнинг орасидан чиққан курмакдек тишга тегаяпти. Исбот керак дейсизми? Марҳамат. Бундай мисоллар балиқнинг увилдириғидан кўп. Ёзаман десанг дафтарлар жилд-жилд бўлиб кетиши мумкин.

А. Исаев деган одам 1990 йилнинг 24 январида ариза берган экан, орадан беш кун ўтар-ўтмас алоқа узелидан ҳовлиқиб келишиб, телефонни тушириб кетишибди. Энди денг, байналмилалчи жангчи Х. Абдуллаевга ҳукумат томонидан қанча имтиёзлар берилган. Лекин Келес алоқа ташкилотига телефон учун ариза берганида, биров унга қиё ҳам боқмабди. Тахминан район алоқа шаҳобчаси ўзга дунёки, ҳукуматнинг кўрсатма ва йўл-йўриқлари улар учун бир чақа. Яна бир мисол: байналмилалчи-жангчининг онаси М. Усмонова нафас сиқиш касалига чалинган. Устига-устак юрак хасталиги ҳам бор. Худонинг зорини қилиб ялиниб, 1991 йил июнь ойида телефон ўрнатиб бериш учун ариза берган. Телефон бу оилага ниҳоятда зарур, қонун-қоида бўйича биринчи навбатда ўтказиб берилиши керак. Қолаверса савоб, саховат деган нарсалар бор. Минг афсуски, бу ташкилотдагиларнинг иши на янгичасига тўғри келади, на эскичасига.

Ўқувчи балки бу сатрларни ўқиб муаллиф жуда ошириб юбормадимикан деб ўйлаши мумкин. Йўқ, азизлар.. Пичоқни ўзингга ур, оғримаса бировга, дейдилар. Минг мулоҳаза қилиб кўрдик. Бу ердаги эгриликлар, адолатсизликлар, инсон қадрини топташ кўпчиликнинг ғазабини, нафратини қўзғатаяпти. Бўлаётган «сирли» воқеалар жонга теккан. Тартибсизликлар кўпларнинг ҳақли эътирозларига сабабчи бўлмоқда. Ҳатто гаплар район прокуратурасигача етиб борди. Прокуратура бу ишлар билан шуғулланиб яна жиддий камчиликлар аниқлади. Фикримизни исботлаш учун яна далиллар келтиришга тўғри келади. Юқорида биз, эшик тақилласа телефон ўрнатувчи келдими дея илҳақ кутаётган байналмилалчи-жангчининг оиласини мисолга келтирган эдик. Унинг онаси М. Усмонова 1991 йилнинг 14 июнида ариза берган экан. Худди шу куни Содиқовдан ҳам шу мазмунда ариза тушган. Қаранг, бу одамга телефон ўн икки кун ичида ўрнатиб берилибди. Ваҳоланки, 1978—1988 йилларда ариза берган 150 нафардан кўп фуқаро навбатда турибди. 1987—1989 йилларда мурожаат этган рўйхатларга киритилган 55 Улуғ Ватан уруши қатнашчиси уйига шу кунгача телефон туширилгани йўқ. 1990—1991 йилларда уруш қатнашчиларидан 111 та ариза тушган бўлса, 57 таси ҳанузгача қондирилмаган. Шунга қарамай аллақанча одамга ҳеч қандай навбатсиз телефон ўрнатиб берилган.

Бу ерда бўлаётган ишларнинг баъзилари, минг бир кеча афсоналаридан ҳам ўтиб тушади. Минглаб фуқаролар, ўнлаб корхоналарнинг телефонлари ойлаб ишламайди. Масалан, шу хусусда 1991 йилда корхона, ташкилотлардан 1628 та буюртма тушган. Улардан 207 таси умуман натижасиз қолдирилган. Тартибсизлик ҳам эви билан-да.

Ленин номли жамоа хўжалигида Ўзбекистон кўчаси 88-уйда истиқомат қилувчи Р. Абдураҳмонованинг телефони 8 ой сурункасига ишламади. Онахон район прокурорига ёзган тушунтириш хатида алоқа узелига ўн марталаб бориб чарчаганини, ҳар сафар у ердагилар ваъда бериб бажармасликларини, телефон оила учун ниҳоятда зарурлигини, чунки ўзи ва турмуш ўртоғи нафас сиқиш хасталиги билан оғришлари, набиралари ҳам тез-тез шифокор ёрдамига муҳтож бўлиб туришини баён этади. Алоқа ташкилоти мутасаддилари ҳам буни билишади. Охунбобоев номли жамоа хўжалиги аъзоси М. Тошмуҳамедова ҳам тушунтириш хатида телефон ойлаб ишламай қолиши, бу ҳақда кўп марта мурожаат этганлиги, буюртма беравериб чарчаганлигини ёзади.

Фақатгина шахсий уйлардагина эмас, корхона, муассасаларда ҳам аҳвол шу. Район халқ таълими бўлимининг барча телефонлари икки ой ишламаган. Тикувчилик кооперативининг телефони 9 ой, 396-районлараро кўчма механизациялашган колоннанинг 5 та телефони 6 ой, умумий овқатланиш корхонасининг телефони бир йилдан буён жим. Яна шуниси қизиқки, алоқа узели ғайриқонуний равишда гунг телефонлар учун пул тўлатиб олишаверади. Мушугини пишт деган одам топилмагач шундай бўлади-да.

Катта араванинг йўлидан кичиги ҳам юради деганларидек, ташкилот мутасаддилари кўнгилларига келган кўчадан юрганларидан сўнг қўл остиларидаги ходимлар ҳам андоза олиб ҳунар кўрсатишда тоза яйраганлар. Ходимлар буюртма тушса хоҳласалар бажарадилар, хоҳламасалар жавлон отиб юраверадилар. Сизнинг жизғанак бўлганингиз билан ишлари йўқ. Куясизми, қоласизми, ўзингизга тан.

Келесда яшовчи Л. Ҳакимованинг телефони 1991 йил август ойидан бери ишламайди. Алоқа идорасига қатнайвериб чарчади. Инсонга эътиборсизликни, ҳурматсизликни қаранг. Кап-катта ёшдаги одам шунча қатнабди-ю, бирор ерга бу ҳақда бирор марта қайд этилмабди. Яна бир мисол. Кирпичная кўчаси 20-уйда истиқомат қилувчи Шарипова ҳам ўзгача пишиқлик қилиб 1991 йил 16 июлда буюртма берилди деб ёздириб кетди. Алоқа ташкилоти шоввозлари кейинроқ 1991 йил 12 июлда тузатилди дея ишларини «тартибга» келтириб қўйдилар.

Бу ташкилотда ҳам бошқа жойлардаги каби раҳбарлар бор. Шу идорани бошқариш, халққа хизмат қилиш мажбуриятини ўз зиммаларига олишган. Р. Бесеров, Т. Қосимов ўртоқлар юқоридаги ҳангомалар ҳақида нима дер эканлар?! Бу аҳволдан Тошкент вилояти электр алоқаси ишлаб чиқариш корхонасининг бошлиғи М. Содиқовнинг хабари бормикан?

Жамиятимизда демократия, ошкоралик, эркинлик барчага берилаяпти. Ташкилотларнинг мустақил ҳаракатлари учун кенг йўл очилмоқда. Лекин бу, ҳаммаёқ қулоқ чўзди, ким кўнглига нима келса ихтиёри, тўрт томони қибла дегани эмас...

Будир ПЎЛАТОВ.
Тошкент райони.

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ПАХТА ТОЛАСИНИ СОТИБ ОЛИШ ЁКИ СОТИШ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ТАШКИЛОТЛАР, КОРХОНАЛАР ВА ИШБИЛАРМОН КИШИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Яқинда ташкил этилган, замонавий чет эл ва мамлакатнинг ўзида ишлаб чиқарилган синов ускуналари билан жиҳозланган Ўзбекистон «Сифат» пахта маҳсулотларини стандартлаш ва сертификатлаш корхонаси:

— пахта толасини халқаро ва давлат стандартлари бўйича синовлардан ўтказади ва мос сертификат беради;

— юқори малакали мутахассислар ҳам ички, ҳам ташқи бозорларда пахта толасига бўлган талаблар бўйича йўлланмалар берадилар;

— пахтани стандартлашда техник-норматив ҳужжатлар билан таъминлайди.

КОРХОНАМИЗГА МАРҲАМАТ!

Манзилимиз: 700017, Тошкент шаҳри, Ҳ. Сулаймонова кўчаси, 31-уй, 2-бино.
Алоқа телефони: 33-77-07.

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси раҳбарияти ва жамоаси республика прокуратурасининг масъул ходими

Жолибой ОТАЖОНОВнинг

бевақт вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қиладилар.

«Ўзбекбургаз» трестининг Ўрта Осиё пармалаш ишлари бошқармаси жамоаси трест геологи Ш. Ш. Шапатовга акаси

НУРУЛЛОнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

1992 йил 7 апрель куни Тошкент шаҳар Октябрь район ички ишлар бўлими муниципал ротасининг бўлинма командири, милиция кичик сержанти

Набижон Қозоқбоевич АЙДУСОВ

ўз хизмат бурчини ўтаётган чоғида фожиали тарзда ҳалок бўлди. Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармаси раҳбарияти ва жамоаси марҳумнинг оила аъзолари ҳамда яқинларига чуқур таъзия изҳор қиладилар.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Таҳририятга ҳажми 9 бетдан ортиқ мақолалар қабул қилинмайди. Топширилган қўлёзмалар муаллифларга қайтарилмайди.

Алоқа учун телефон: 33-07-48.
Индекс: 64608. Буюртма Г—86.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. 100000 нусхада чоп этилади. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 20.58. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12